

Часопис для українців у Чеській Республіці

пороги

№ 3

липень - вересень 2002

Львівський обсерватор в Празі

- Повстань Україно!
- Ющенко в Чехії
- Молитва за Мазепу

! НАША ФІРМА ПРОПОНУЄ ПЕРЕВЕЗЕННЯ З ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНУ І ЗВОРОТНЬО !

*Квитки для поїздки в Україну можна придбати
в касах автовокзалів у таких
містах Чехії:*

Прага, Кладно, Пльзень, Карлови Вари,
Оломоуц, Брно, Градец Кралове,
Простейов
та інших.

**З України
відбувають
наші автобуси з міст:**

Рівне, Броди, Івано-Франківськ, Калуш,
Долина, Луцьк, В. Волинський, Нововолинськ, Ковель,
Львів, Миколаїв, Стрий, Дрогобич, Самбір, Золочів, Ужгород,
Мукачево, Свалява, Іршава, Хуст, Тячів, Рахів, Новоград - Волинський,
Житомир, Коростишів, Київ, Бориспіль, Лубни, Полтава, Дніпропетровськ

! ЧЕСЬКА ФІРМА ПРАЦЮЄ ДЛЯ ВАС !

! МИ - ВАШ НАДІЙНИЙ ПАРТНЕР !

„Rega & R“ s r.o.
Česká republika
CESTOVNÍ KANCELÁŘ
MEZINÁRODNÍ AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Kancelář: Husitská 37, 130 00 Praha 3

Tel./fax: +420 222 541 556

+420 222 541 557

e-mail: rega@tnet.cz, www.regar.cz

ПОРОГИ

Інформаційний культурно-політичний кварталник для українців у Чеській Республіці

№3, липень - вересень 2002, рік X

Видає:
Українська ініціатива в ЧР
Реєстрація: МК ІР/7044

Голова редколегії:
Богдана Костюк

Відповідальна редколегія:
Ленка Кнап,
Богдан Райчинець,
Мілан Куречко,
Василь Чинч,
Мар'ян Скаб (Україна)

Почесна редколегія:
Орест Бараник (Чикаго),
Сергій Білокінь (Київ),
Василь Верига (Торонто),
Василь Олесків (Лондон),
Микола Неврлий (Братислава),
Юрій Рейт (Варшава)

Головний художник:
Ондра Гулеш

Адреса УІЧР:
UIČR
Vodičkova 30,
110 00 Praha 1,
Česká republika

Адреса редакції:
POROHY,
Mánesova 10,
110 00 Praha 1,
porohy@quick.cz
тел./факс: +420 222254476

Співпрацівник редакції в Україні:
доц. Ярослав Швець,
790 57 Львів, а/с 9270,
тел: 00380/0322/35-60-85

Часопис друкується
із фінансовою допомогою
Уряду Чеської Республіки
Časopis je vydáván s finanční
podporou vlády České republiky

Титульна обкладинка:
Фото: Ондра Гулеш

Задня обкладинка:
Державний герб, Україна, 1918 р.
праце Миколи Битичського

Тираж 850 примірників

За достовірність викладених фактів
відповідає автор статті. Редакція
залишає за собою право не
у всьому погоджуватися з думками
і поглядами авторів, скорочувати
матеріали і виправляти мову.
Рукописи не повертаються.

хроніка громади

Фінансова допомога закарпатській області

Ігніс

Асоціація національних меншин

Збірка

День Незалежності

Голова УІЧР на Україні

Обличчям до правди

Презентація книги

4

празьке дзеркало

Мене читають всі

Юрій Винничук: Вишиваний світ

Юрій Винничук: Лиса гора

8

українська панорама

Вигнання фізичне і духовне
в контексті одного забутого перекладу

В Колочаві чехи співали... українські пісні

14

Незалежність

Незабуваймо, що:

“Повстань, Україно!”

Останній депутатський аргумент

Хід Вашингтона

Українці хочуть нагайки

Скинівське летовище стало могилою

Віктор Ющенко в Празі

Якби жив Пилип Орлик...

Герби та символи

18

Нашого квіту по всьому світу 30

“Ігніс” – знову в Словаччині...

Що запалює наші душі

Хор “Карпати”

Генеральний секретар СКУ зустрівся
з державними урядовниками в Україні

В Австралії 30,000 членів української громади

Австралія не бажає створювати торговельні стосунки з Україною

„Цей відпочинок я ніколи не забуду“

30

калейдоскоп

Тарас Бульба

Українська література в Інтернеті

Галицький сейм ХІХ століття

Легенди Химерного краю - українська рок антологія

Молитва за гетьмана Мазепу

34

**Фінансова
допомога
закарпатській
області • Ігніс •
Асоціація
національних
меншин • Збірка •
День
Незалежності •
Голова УІЧР
на Україні •
Обличчям до
правди •
Презентація
книги**

▣ Фінансова допомога Закарпатській області

Колишні члени 1-ої дивізії Чехословацької армії передали фінансову допомогу постраждалим від повені у Закарпатській області. Полковники Ян Погоріляк та Михайло Федорко передали у травні ц.р. постраждалим суму у розмірі 6520 доларів. Посольство України в ЧР виділило безкоштовно машину для транспорту.

▣ Ігніс

Під кінець червня завітав український вокально-інструментальний гурт "Ігніс" на Східну Словаччину. Ігніс прийняв запрошення заграти у Бардіїві, Кошицях та Міжлабірцях, містах, де гурт став чимало відомим уже тридцять років тому (прод. див. Нашого квіту по всьому світу).

▣ Асоціація національних меншин

16 липня відбулася зустріч "Асоціації національних меншин", членом якої є й Українська ініціатива в Чеській Республіці. На сходинах порушувалися

питання про майбутню діяльність Асоціації. Присутні виявили бажання прийняти у члени якомога більше організацій, діючих за національним принципом. Зараз Асоціація об'єднує сім нацменшин (словаки, роми, болгари, німці, угорці, греки та українці). Було ухвалено новий протокол. Члени Асоціації обрали нового голову д-р Петера Ліптака, голову організації "Обец словаков", який відповідатиме за координацію роботи. Присутнім у дискусії був д-р Андрей Сулітка з Уряду ЧР, директор Ради Уряду з питань нацменшин. Після офіційного закриття сходин відбулася прес-конференція для чеських ЗМІ.

ред.

▣ Збірка

Українська ініціатива в Чеській Республіці організувала між членами УІЧР фінансову збірку на підтримку наших колег із Клубу Польського, що у зв'язку із повенями втратили практично все обладнання офісу, який знаходився у Карліні. Дякуємо всім, хто підтримав цю збірку, зокрема, сім'ї Чинчів зі Зліна, і просимо бажаючих надсилати свої пожертви на номер рахунку 1925774379/0800.

▣ Інформаційний вісник

Робота Українського молодіжного клубу продовжує. Від 21 квітня, коли було видруковано перший примірник "Інформаційного вісника", видрукував Молодіжний клуб ще 12 дальших примірників.

Тижневик, тиражем 150-200 примірників, який розповсюджується безкоштовно біля греко-католицької церкви в Празі (Карлова вул.), інформує громаду про злободенні політичні, культурні та спортивні події в Україні.

Інформаційний вісник повністю залежний від можливостей Молодіжного клубу, тому під час канікул друкування зупинилося. Клуб продовжуватиме роботу над вісником знову з жовтня ц.р.

ред.

День Незалежності Голова УІЧР на Україні

24 серпня

Дуже неформальним способом зустріли у приміщеннях Української ініціативи в ЧР, у Манесовій вулиці, свято проголошення Незалежності члени Об'єднання українських жінок в ЧР та представники УІЧР. Святкове пообіддя відкрила заступник голови УІЧР Мгр. Ленка Кнап. У дружній атмосфері присутні дискутували про майбутнє співробітництво обох організацій.

25 серпня - Панахида

У неділю 25 серпня була організацією УІЧР замовлена в греко-католицькій церкві св.

Климентя Служба Божя за Україну та Панахида за жертви Сквиливської катастрофи.

Дякуючи чеській фірмі NOMED CZ, розповсюджувався безплатно журнал "Пороги", разом із "Інформаційним вісником".

3 вересня - Посольство, рецепція

З нагоди святкування 11-ої річниці Дня Незалежності України організувало Посольство України в ЧР святкову рецепцію, яка відбулася в готелі Прага в Дейвіцах.

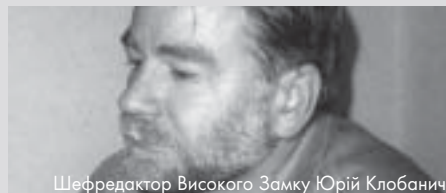
ред.

Львів

Голова Української ініціативи в ЧР Віктор Райчинець відвідав Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою у Львові. Директор інституту доц. Ігор Кравчук виявив бажання тісніше контактувати з українцями Чехії. Уже в червні ц.р. Міжнародний інститут подарував УІЧР українські книжки, які можна позичити в бібліотеці УІЧР.

Мукачєво

Віктор Райчинець під час поїздки в Україну відвідав видавництво газети "Старий ЗАМОК", яка друкується в Мукачеві. Тут розпочалася ближча співпраця між журналістами закарпатської газети та УІЧР, яка буде полягати зокрема в обміні інформаціями.

Шефредактор Високого Замку Юрій Клобанич

"Старий ЗАМОК" є регіональною незалежною українською газетою із тиражем 11 тис. примірників. У рубриці "Діаспора" в газеті обговорюються часто проблеми етнічних та новоприбулих українців за кордоном України. ред.

Українська наука зазнала вагомої втрати, помер відомий учений – україніст Вацлав Жідліцкий

В Празі 19 серпня 2002 помер відомий учений – україніст Вацлав Жідліцкий. Вацлав Жідліцкий очолював кафедру україністики Карлового університету понад чверть століття. Його наукові інтереси охоплювали передусім історію української літератури, він був також неперевершеним знавцем історії української еміграції у Чехо-Словаччині.

З ініціативи й за участю Вацлава Жідліцкого вийшла низка перекладів творів українських письменників на чеську. Добре відомі ученим в Україні й його словник українських письменників, сотні наукових досліджень, у тому числі – й у галузі Шевченкознавства.

Оксана Пеленська
(www.radiosvoboda.org)

Офіс Української ініціативи в ЧР працює для Вас!

робочий час:

понеділок	10:00-12:00
вівторок	17:30-20:00
середа	-
четвер	17:30-20:00
п'ятниця	10:00-12:00

Mánesova 10, Praha 2, 120 00
тел / факс: 222 25 44 76

Рідна школа Учїть своїх дітей говорити по-українськи!

Д-р Ілона Шатилова проводить заняття для найменших українців.
Абетка, віршики, пісні...
В офісі УІЧР, щоп'ятниці.

Інформація за телефонами:
224 936 632
(Д-р Ілона Шатилова)

222 254 476
(офіс УІЧР)

Обличчям до правди

16 вересня 2002 в Празі перед посольством України в Чеській Республіці відбулась акція протесту під гаслом «». Посольство України пікетувало понад 50 осіб

Текст: Оксана Пеленська

Більшість з учасників пікету представляли «Форум Українців Чеської Республіки» та українську громадську організацію «Тризуб». Учасники присвятили акцію протесту пам'яті загиблого журналіста Георгія Гонгадзе:

Учасник пікету: Ми прийшли сюди, щоб пригадати про трагедію, що сталась в Україні, про вбивство журналіста Григорія Гонгадзе. А також показати своє обурення діями нашої влади проти журналістів, проти опозиції, проти всіх демократичних сил на Україні.

У руках більшості учасників празького мітингу були прапори України з чорною жалобною стрічкою та плакати з написами «Кучма — визнай правду», «Свободу слова Україні». Один із демонстрантів сказав для Радіо Свобода:

Учасник пікету: Я тут для того, щоб звернути увагу на дії нашої влади, щоб була якась направленість у діях нашого президента, нашої влади, для того, щоб було на кінець якихось рішення наших проблем. Уже треба шукати рішення наших проблем, вже не можна цуратися свого народу. І тільки якщо хтось скаже

погане слово проти влади, його значить треба знищити. Це ж уже сталінські часи минули. Боятися сьогодні ніхто не хоче.

Серед тих, хто сьогодні пікетував Посольство України в Чеській Республіці, були і представники Союзу білорусів за кордоном. Ідеться про те, щоб підтримати дії демократичних сил в Україні, - пояснили свою присутність на українській акції протесту громадяни Білорусі:

Учасник пікету: Коли власті в Україні не звернуть уваги на те, що в них діється, коли ми не підтримаємо наших українських братів, у них буде те ж, що й діється у нас: так само будуть зникати люди, буде збільшуватись їхня кількість, а в цілому дійде до того, до чого дійшло в Білорусі — до диктатури.

Учасники празької акції протесту схвалили заклик від оргкомітету до українських представництв за кордоном.

✘

12 вересня 2002 року Українська ініціатива в Чеській Республіці організувала презентацію книги "Přiběhy z Haliče", яку в рамках серії казок та легенд різних народів видало чеське видавництво Portál. Розходиться про переклад популярних на Україні "Легенд Львова" Юрія Винничука. Автром перекладу стала Ріта Кіндлер, яка

Р. Кіндлер та Ю. Винничук

презентація книги • презентація книги • презентація книги • презентація

себе вже вдруте, після "Польових досліджень з українського сексу" Оксани Забужко, запрезентувала читачам, як перекладач.

На презентації взяли участь Юрій Винничук, Ріта Кіндлер, директор видавництва Portál пан інж. Ярослав Кухарж. Із офіційних гостей — представники Посольства України в Чеській Республіці пан Євген Перебийніс та пан Андрій Моторний.

Після презентації, в рамках якої мали присутні змогу прослухати уривки на чеській та українській мовах, відбувся авторський вечір Юрія Винничука. Вечір пройшов у надзвичайній атмосфері. Любителі українського слова насолоджувались уривками творів,

Є. Перебийніс, Р. Кіндлер, А. Моторний, Л. Кнап

прочитаних самим автором і питання адресовані пану Винничуку більше години не переставали надходити із залу.

/детальніше див. на сторінках
Празького дзеркала/

3 міста Табор ми отримали коментар, який заслуговує опублікування в нашому часописі. Чеський текст навмисно не перекладаємо українською мовою.

To není skutečná tvář Ukrajiny!

K výstavě, která trvala do 21. července v Rožmberském domě v Soběslavi.

Ukrajinská vesnice na přelomu tisíciletí. Tak byla nazývána výstava fotografií Richarda Návary v Rožmberském domě v Soběslavi. Autor vystavoval fotografie bez úvodního slova, takže bylo na každém návštěvníkovi, jak ho výstava osloví.

Viděli jsme pneumatiky a betonové kvádry hozené do potoka, muže bez nohou na invalidním vozíku, celé ho žigulíka jako prodejní pult na trhu a samozřejmě nesmí chybět s lahví vodky v ruce.

Byl jsem na Ukrajině v posledních letech asi patnáctkrát. Mám tedy o čem vyprávět, ale vždy v tom nejlepším slova smyslu. Můj osobní dojem je, že jezdit fotografovat bídu a chudobu a prezentovat to jako umění, je cynické.

Na počátku onoho zmíněného tisíciletí byl Kyjev jedním z nejvýznamnějších měst Evropy a největší centrum mezi Karpaty a Uralem. To, že se Ukrajina v letech 1918 až 1921 už stala suverénním evropským státem, je pro Čechy neznámá epizoda historie.

Tragično dějin zaznamenaly stalinský hladomor, obrovské lidské ztráty ve válce, potlačování ukrajinštiny a devastace národa, šílené budování hornictví, hutnictví a vojenského průmyslu. Naivní liberalizace ekonomiky a „otevření dveří“ vedly ke zhroucení ekonomiky, patové volební výsledky a vágní legislativa nedovolují dostat ekonomiku rychleji

dopředu, neexistuje sociální síť, je hlad po práci v zahraničí. To není důvod k posměchu.

V Praze asi přeslechl, když prezident Clinton na jaře 2000 v Kyjevě ujišťoval, že Ukrajina je nedílnou součástí evropského prostoru a že západní hranice Ukrajiny se nesmí stát východní hranicí Evropy. Z Hradu bohužel zaznívá protiruská rétorika a na těchto vlnách se odvíjí vztah i s doprovodnými protiklady k celé polovině kontinentu.

V březnu roku 2000 česká vláda těsně odhlasovala zavedení vízového režimu a současně ministerstvo práce zpracovávalo projekt doplňování deficitu českých pracovních sil z Ukrajiny.

Představy o Ukrajině jsou u nás deformované, vzájemná turistika neexistuje, česko-ukrajinské nevládní organizace jsou rozříštěné, žádná není schopna efektivně a důrazně za rozvoj česko-ukrajinských vztahů lobovat, komunikujeme přes zeď.

Na zasedání západoevropských zemí v Seville dokonce zaznívaly takové návrhy jako projekty Evropské zdi či nejružnějších sankcí proti zemím s velkou emigrací. Naštěstí převážily právě názory přicházející se stabilizačními a rozvojovými programy.

Přes všechna svá traumata je Ukrajina státem poměrně ambiciózním, jehož cílem je členství v euroatlantických strukturách, tam, kde před osmdesáti lety téměř byla.

Jestliže si to uvědomíme, výstava zas tak marná není.

Miroslav Noháč, Tábor

**12 листопаду
2002 року**

**привітає Прага
відомого українського
співака-кабаретєра**

**Віктора
Морозова
із Батяр
Бендом
Галичина.**

**Львівські батярі
виступлять в рамках
традиційного вечора
“Зустріч культур”,
головним організатором
якого цього року стала
Українська ініціатива в
Чеській Республіці.**

**Запрошуємо всіх
бажаючих
прослухати коло
філіжанки кави чи
келішка вина
кабаретні пісні
незабутнього
Львова.**

**ЛАСКАВО
ПРОСИМО!!!**

**/точніші інформації за
тел. 222254476, E-mail:
uicr-porohy@quick.cz/**

Мене читають всі • Юрій Винничук: Вишиваний світ. Юрій Винничук: Лиса гора

Я.: 16 вересня Українська ініціатива в Чеській Республіці організувала презентацію чеського перекладу Вашої книги "Легенди Львова". Розкажіть, будь ласка, коротко про цю книгу для того, щоб чеськомовні читачі мали уявлення що саме вони можуть придбати у видавницві "Портал".

В.: Книга "Легенди Львова", або, як її назвали чеською мовою, "Ršněmhu z Halie" являє собою перше українське видання легенд одного міста, бо не існує скажімо виданих легенд Києва або іншого українського міста. Взагалі з міським фольклором проблема. Цю книжку я писав кілька років: збирав матеріал по крупинках в різних архівах, старих хроніках та судових актах. Видання одразу ж стало популярним. Львівські легенди вивчають навіть діти в українських школах на такому предметі, як краєзнавство. Вже з'явилася комп'ютерна гра. Тому в Україні ця книга часто додруковується й є постійно в продажу вже чотири роки. Чеське видання, яке увійшло до серії казок та легенд різних народів видавництва "Портал", стало для мене приємною несподіванкою. Львівські легенди стали дещо унікальними в цій серії. Це вперше, коли були видані легенди якогось окремого міста, а не цілого етносу або

народу, як, наприклад, легенди Майя або єврейські легенди.

Я.: Ця книга безперечно буде користуватися популярністю або принаймні буде цікавою для українців, які живуть в Чехії. Але чи буде, на Вашу думку, це видання зрозумілим та успішним серед чеських читачів?

В.: Якщо бути відвертим, то особливої ейфорії з цього приводу я не відчуваю, тому що коли мав нагоду ходити по місцевим книгарням, то побачив велику масу творів власне фольклорного жанру, які тут видаються. Багато різних книжок я придбав і для себе. Саме тому я не розраховую на такий успіх, як, скажімо, у Львові. Моя книжка в Чехії — це тільки крапля в морі. Але, з іншого боку, значна частина чехів має певний сентимент до Галичини, яка була колись спільно з Чехією частиною Австрійської імперії. І можливо тому "Ršněmhu z Halie" можуть викликати більшу зацікавленість, ніж деякі інші книжки з цієї серії.

Я.: Будь ласка, охарактеризуйте коротко стан сучасної української літератури не як критик (думки якого доречі вже були опубліковані в одному з попередніх видань Літературних Новин), але як

письменник, тобто людина, яка безпосередньо приймає творчу участь у цьому процесі.

В.: Нажаль, процес розвитку української літератури постійно гальмується. Наша література виглядає на айсберг: 10 відсотків на поверхні, решта прихована. Це стосується як нашої давньої літератури, так і сучасної. Не видана маса авторів 19 століття та першої половини 20-го. Що стосується наших сучасних авторів, то вони змушені пробиватися своїми власними шляхами, особливо молодь. Існують, звичайно, літературні конкурси, наприклад, "Коронація слова" або "Золотий бабай", переможці яких мають щасливу нагоду надрукувати свої твори. Але невиданих молодих літераторів, які можуть писати, є сотні.

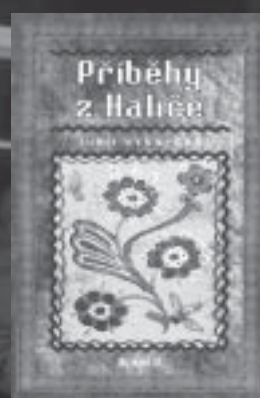
З виданням українських творів у нас, нажаль, дуже складна ситуація великою мірою тому, що росіянам треба просувати свою книгу. Російська книжка на Україні

Юрія Винничука сповідали студентки Карлового Університету членки громадського об'єднання "Форум українців ЧР" Яна Леонтієва та Інна Біланін

Фото: О. Зленко

Мене читають всі

дешевша ніж українська, тому що вона позбавлена податків. А на українську книжку податки дуже високі, тому вартість її значно вища. Хтось із наших чиновників мусить отримувати хабарі, тому що знизити податки на видання української книжки пропонувалося вже не раз, але все безрезультатно. Очевидно, комусь такий стан вигідний і тому прийняття відповідного закону постійно блокується і домінування іноземної книги триває. В Росії процент людей, які читають книжки, невеликий, особливо в "глибинці". А витрати на транспортування російських видань до України, як до безпосереднього сусіда, не дуже високі. Я читав такі цифри, що більша частина тиражу тієї чи іншої російської книги йде в Україну. Тоді стає зрозуміло, що тим людям, які заробляють на продажу російських книжок в Україні, неприйняття закону про українську книжку дуже прибуткове.

Тому говорити про стан української літератури дуже складно. Маємо 10-15 авторів, які заявили про себе за останнє

Мені часом дорікали, зокрема Неборак, як я можу так "розмінюватись", писати книжки на замовлення. Але я ніде не працюю, в той час, коли багато інших письменників змушені працювати, читати лекції, наприклад.

десятиліття, але я вважаю, що ця цифра має бути набагато більшою.

Я.: А як Ви відчуваєте своїх читачів, що це за люди?

В.: Хтось написав, що мене читають всі, кому від семи до дев'яносто (посміхається). Справа в тому, що я пишу дуже різні за жанром речі. Але цікаво, що діти, які читають казки, починають цікавитися й іншими творами, написаними не для дітей, такими, наприклад, як "Вікна застиглого часу". Взагалі, бувають цікаві ситуації, коли на літературних вечорах до мене підходять 10-річні діти за автографом, і дають підписати книжку "для дорослих".

Взагалі, діапазон моїх читачів дуже широкий. Наприклад, роман "Мальва Ланда", який вийшов у електронній "Роман-газеті" (прим. автора) прочитало досить вузьке коло читачів, передусім еліта.

Юрій Винничук

народився 1952 р. в м. Івано-Франківську, з 1974 мешкає у Львові. Працював художником-оформлювачем, в 1986 організував кабаре "Не Журись!", з яким гастролював по Європі, Америці, Канаді. Працює в газеті "Поступ". Його гостра сатирична сторінка під псевдонімом Юзьо Обсерватор надзвичайно популярна, відзначена багатьма нагородами, а сам автор отримав титул "Галицький Лицар". Водночас вона викликає обурення у чиновників, про що свідчать понад двадцять судових процесів.

Юрій Винничук належить до найцікавіших сучасних прозаїків. Він автор повісті про львівських повій "Діви ночі", фантастичного трилеру "Щуроград" ("Сучасність", 1992), еротичної містифікації написаної українською мовою 16 століття "Житіє гаремнос", чорного гумору "Ги-ги-и", поезій, оповідань, есеїв, роману "Мальва Ланда" ("Сучасність", 2000-2001), книг про Львів – "Легенди Львова", "Кнайпи Львова" (про давні львівські шинки, ресторації і каварні). Винничук відомий також як упорядник і видавець різноманітних антологій – української давньої фантастики, літературної казки. Популярність його книг спричинилися до того, що видавництво "Піраміда" використовує його ім'я як торгову марку і видає цілу серію книг під назвою "Юрій Винничук презентує" та "Казкова скарбниця Галичини". Твори Винничука перекладалися в Англії, США, Канаді, Франції, Німеччині, Хорватії, Польщі. Окремою книгою видано прозу в перекладі англійською "The windows of time frozen". Зараз до 50-річчя письменника видається повне зібрання його прози в десяти книгах. "Вікна застиглого часу" та "Місце для Дракона" – перші книги серії.

Зараз Винничук готує до друку такі унікальні видання як "Український бестіярій", "Роксоланія. Антологія літератури галицького середньовіччя та бароко" та "Галицька готика".

Казками Винничука було знято два мультфільми, у Франції вийшла казка окремою книжечкою. Він також перекладає з польської та чеської мови. Переклади творів Богуміла Грабала публікувалися у журналі "Всесвіт", готуються окремим виданням. Зараз Винничук перекладає Ладіслава Кліму.

Як подає "Мала Українська Енциклопедія Актуальної Літератури", Винничук "письменник надзвичайно широкого діапазону, що сподобився своєрідного деміургійного терену, феномену "світу Винничука". Андеграундні потвори цього персонального світу своєю присутністю прикрасили та обумовили "карнавальну епоху" Львова 1989-1992 рр. Синтетична діяльність Винничука стала своєрідним символом розквітлого пізньоїмперського підпілля, того прихованого руху природи, що облаштовує та провокує феномен вільних часів, вітер свободи перехідних періодів".

Тому вийшло, що я став одночасно як народним письменником, так і за окремими творами - елітарним.

Сьогодні на Україні добре купуються всі мої видані книги. В якомусь журналі навіть писали, що якби видали книгу "Меліорація Східного Полісся" під авторством Юрія Винничука, то і її миттєво б розібрали (посміхається).

Але звичайно, східні регіони читають українську літературу в дуже малих кількостях, і та кількість нічого не значить для продажу книги. Тому мій основний читач - це галичани. Досить велику кількість читачів маю також в Києві. Це переважно студенти, знову ж таки, в більшості галичани, які тепер там мешкають.

Я.: Відомо, що Ви дуже різний, бо Ваша творчість охоплює публіцистику, поезію, історичну, фантастичну, й навіть еротичну прозу. Чи не могли б Ви визначити, який з цих напрямків Вам ближче? Наприклад, що би Ви писали в першу чергу, якби Вас не змушувало життя?

В.: Напевно, в першу чергу займався би прозою і казками.

Щодо деяких моїх творів, то це з мого боку було певною мірою заповнення "білих плям" у окремих літературних жанрах. Я просто бачив, що ніхто цим досі не займався, і що було б добре про це написати. З іншого боку, звичайно, це був прагматичний хід, для заробітку. Бо такі книжки, як, наприклад, "Легенди Львова", "Кнайпи Львова" або "Таємниці львівської кави", розходяться у великих кількостях і саме на такі видання легко знайти зацікавлених спонсорів. Тобто собівартість такої книги виходить практично нульова. Головне знайти спонсора зацікавленого розмістити свою рекламу. Наприклад, для книги "Кнайпи Львова" це була сіть львівських ресторанів та кав'ярень. Таким чином, книга вийшла безкоштовно, а з продажу вже надходили прибутки.

І.: А чи не існує тиск з боку видавців на письменника?

В.: Звичайно, існують певні вимоги з боку видавців. Наприклад, коли видавництво взяло гроші у кавової фабрики, з тим, щоб за місяць я написав книгу "Таємниці львівської кави". Проїшов місяць, а книжки ще не було. Звичайно видавництво змушувало мене закінчити книгу в призначений термін. Але в цьому випадку йшлося про гроші.

Мені часом дорікали, зокрема Неборак, як я можу так "розмінюватись", писати

книжки на замовлення. Але я ніде не працюю, в той час, коли багато інших письменників змушені працювати, читати лекції, наприклад. Я ж можу спілкуватись і писати у своє задоволення. І якщо треба раз в рік написати книгу, за рахунок якої я потім живу, то чому б і ні? Адже я витрачаю на неї місяць — півтора.

Ось мої еротичні твори, наприклад, були написані на вимогу часу. Тоді я працював (і зараз працюю) у газеті "Поступ", керівництво якої хотіло у 92-гому році спровокувати якийсь скандал. І тоді я під замовлення редактора написав книгу "Житіє гаремное", яка насправді викликала великий скандал.

Я не ставлюся до цієї частини своєї творчості занадто серйозно, для мене це була скоріше забава. Набагато важливішою для мене є моя проза. Ще я люблю писати казки для дітей. Вже є підготовлений матеріал для цілої книги яка поки що не вийшла, але окремі казки вже видавались у журналі "Соняшник". Одна з казок вийшла навіть у Франції.

Крім того, я дуже люблю впорядковувати різні антології. Наприклад, я видав антологію української фантастики 19-го століття про жахи та відьом, а також "Срібну книгу казок". В цих антологіях об'єднані твори письменників 19-го століття, більшість з яких — рідкі та забуті імена. Ще недавно вийшла підготовлена мною книга "Українські богатири", яка являє собою казки, як народні, так і давніх українських письменників. Зараз працюю над книгою українських казок на мотиви Біблії, а також збираю містичні казки про ті чудовиська, які вигадали самі українці. У підготовці є зараз книга "Галицька готика", яка являє собою антологію готичної новели з давнини до нашого часу.

Я.: Чи сподобалась Вам Прага, чи не спокусила вона Вас на написання, скажімо, легенд Праги або присвячення цьому місту якогось оповідання чи цілої книги?

В.: Книгу? Мусить пройти якийсь час, щоб відклались враження, бо зараз ще нічого такого в голові не маю. Але Прага мені звісно дуже сподобалась. Взагалі, я читав багато творів, події яких відбувалися в цьому старовинному місті. І мені було дуже цікаво побачити на власні очі місця, які були описані в прочитаних оповіданнях. Зараз, наприклад, я би із задоволенням переглянув ще раз Грабала і Гашека.

Щодо легенд, справа в тому, що ми збираємось видавати серію "Казки й легенди народів світу", і оповідання про Прагу органічно би туди вписались.

Взагалі, ми з нетерпінням чекаємо прийняття закону про українську книжку, коли нарешті можна буде нормально видаватися, замість того, щоби видумувати якісь махінації для обдурення держави, бо це робити вже досить бридко.

І.: Скажіть, будь ласка, де у сірій українській буденності Ви берете творче натхнення та велику енергію для написання такої кількості творів?

В.: Як вже казав, я не працюю і живу у своєму будинку за містом і для мене найкраще та найцікавіше проведення часу це читання та написання творів. Тому в мене досить багато часу. Звичайно, прозу свою я пишу, як правило, довго і нудно. Щодо решти, то в мене "набита рука" і мені не треба думати над кожним реченням. Але хоча в мене це і виходить досить легко, я все одно постійно не маю достатньо часу для того, щоб зробити все, що задумав.

Я.: А як Вам сподобався славнозвісний

Взагалі, ми з нетерпінням чекаємо прийняття закону про українську книжку, коли нарешті можна буде нормально видаватися, замість того, щоби видумувати якісь махінації для обдурення держави...

чеський народний напій? Чи може Ваші читачі за деякий час будуть мати можливість насолодитися не тільки таємницями львівської кави, але і чеського пива?

В.: Про таємниці львівського пива точно має незабаром вийти книжка, і там скоріше за все будуть також ностальгійні згадки і про празьке. (Посміхається)

Я.: Будемо сподіватися, що переклад галицьких легенд це лише початок ознайомлення чеських читачів із Вашою творчістю, бо було б добре, якби світ побачили також інші чеські переклади ваших оповідань.

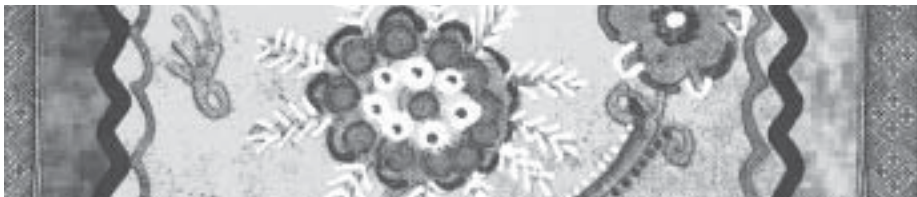
В.: Так, звичайно, мені би дуже хотілося, щоб було перекладено щось із моїх романів або іншої прози.

Прага, 15 вересня, 2002

✕

Вишиваний світ

Ю р і й В и н н и ч у к

Скільки я пам'ятаю бабусю, вона весь час вишивала. Спочатку я не дуже звертав уваги на її вишиття, але одного разу помітив, як стара вишня, що росла в нас під вікном, щезла після того, як її бабуся вишила. Та вишня була зовсім суха, і дід не раз збирався її спилити, але все якось руки йому не доходили. І от нема.

Тоді я почав пригадувати, чи нічого більше не зникало, і раптом згадав, що зовсім недавно пропав здичавілий пес, який поселився на пустинці. Він так жахливо завивав ночами, що вся околиця його проклинала на чім світ стоїть. Ніхто не міг без нагляду відпускати дітей на прогулянку, боячись, що той пес скажений. На нього, щоправда, кілька разів полювали, та він чи надто спритний, чи такий уже хитрий, бо всі ті лови пішли намарне. А вже з тиждень не було його чути. Звичайно, міг і здохнути чи податися деінде. Я заходився переглядати бабусине вишивання і на одній подушці побачив його. Тепер мені було зрозуміло — все, що бабуся вишиє, у ту ж мить зникає. Недарма ж на жодній з її вишиванок не було людей, не було й сонця, не було нічого з того, за чим можна б жалкувати.

Я не міг витерпіти, щоб не поділитися своїм відкриттям з дідом. Дід лише плечима стенув:

— Ну та й що? Я знаю про те.

— А чого ж ви мені не сказали?

— Все якось забував. То те, то се...

Збував.

Потім глянув на мене з теплою усмішкою і додав:

— Ну добре. Вповім тобі, що знаю. Отже, то було відразу по війні... В нас тоді почалися арешти. Людей щочоці вивозили на Сибір. Тюрми були забиті. Молодь кинули на фронт, без підготовки,

без спорядження. Кинули просто на танки... Боже, скільки їх тоді лягло!.. На галичан дивилися знаєш як... Найменша підозра — і ти в цюпі. Так і мене арештували. Бабуся наша не могла собі місця знайти від жалю. Ходе, бідна, під оту тюрму та все визирає, чи мене не побачить. Ото раз так із туги сиділа вона вечором та й взялася вишивати. З голови їй не йшла в'язниця, вона й почала її вишивати. Вишила вона мури довкола, вишила сторожу і собак. Скінчила шиття якраз серед ночі... А в невільника який сон? Лежимо та й думаєм про своє, не спиться. Коли це раз — ніби все завалилося. Ні стін, ні мурів — лежимо серед двору. Гей, як ми то зметигували, то давай драпати хто куди... Ну тюрма зникла, але ті, що нас посадили, зісталися. Мусіли ми ховатися. Хто молодший, до лісу пішов, а старші — на села та хутори. Тоді й ми в село перебралися. Отаке-то... Щоправда, ми з бабусею не відразу здогадалися, що то через її вишивання. Різні думали. А люди говорили про Матір Божу, що то вона над нами змилювалася та й вирятувала чудом з неволі... Але йде час, а я дивлюся — нема нашого кота. "Ганнусю, — кажу, — де то наш Мацько подівся, що його не видно?" Коли глип — а лежить на столі вишивка і якраз наш Мацько вишитий. Тут мені в голові щось як би свінulo. "Ану, — кажу, — Ганнусю, чи не була би-сь така гречна, аби тото вишиття попороти?" А вона: "Що в тебе за забаганка? Я стільки над ним сліпала, а ти мені хочеш знищити?" Ей, думаю, що буду бабу слухав! Узв'яв ножиці та й спорів. Тільки-но останню нитку висмикнув, як чую — мняв, мняв! Є наш Мацько! Та й, видно, голодний, бо як уздрів молоко в мисочці, то так і кинувся.

"Ну, — кажу, — Ганнусю, ото маєш цурис! Виходить, що ти не вишиваєш, то те й пропаде". А вона не вірить, сміється з мене. Ну, добре... Прошу я тоді, аби вона вишила пугало, що в нас на городі стирчить. І що ти гадаєш? Вишила вона пугало, дивиться — а його мов корова злизала! Ну, тепер уже переконалась, яку має здатність. З тих пір стереглася, аби чогось не вишити такого, що шкода було б, аби пропало.

Як потім виявилось, не тільки ми з дідом, але й сусіди дізналися про це... гм... обдаровання моєї бабусі. Кожен почав пригадувати, чи не завдав якої прикрості пані Ганнусі, бо ану ж вона розсердиться та візьме й вишиє. А Дзюньо відразу пригадав, що колись із нашого курника півня поцупив. Набравшись хоробрості, прийшов до бабуні і у всьому признався, ще й приніс за того півня гуску. Він так вибачався, що бабуся милостиво пробачила йому той гріх. Правда, за гускою на другий день прибігла пані Бусликова, бо то була її гуска, але настрій Дзюня від того не погіршав. Найцікавіше те, що та сама гуска знову до нас повернулася. Принесла її пані Бусликова і сказала:

— Пані Ганнусю, візьміть си тоту гуску, але я вас дуже прошу, чи не буде ваша ласка вишити ще й мого чоловіка. Бо тая п'янюга мене в гріб заведе.

А треба сказати, що кого-кого, а п'яниць моя бабуна мала за останніх людей і, не довго роздумуючи, взяла і вишила пана Буслика.

І що ви гадаєте? Не минуло й тижня, як пані Бусликова прибігла з другою гускою просити, щоб її чоловіка назад повернули.

— Що ви мені голову морочите? — відмахнулася бабуся.

Але моя мама помацала гуску і сказала:

— Чим-бо то її начинити? Гречкою чи рисом?

— Не буду я пороти вишиття, — буркнула бабця.

— Рисом і грибами, — порадив тато.

— Бійтеся Бога, — захлипала Бусликова.

— Хто я тепер? Ні вдова, ні дівка!

— Мені здається, що ви вдова, — сказав дідо.

— Ну, то хто мені її заріже? — спитала мама, переводячи погляд з тата на діда.

— А щоб мене та гуска вбрикнула, то я не буду пороти вишиття! — заклалася бабця.

— Е-е, буду я панькатися — різати! — скривився тато. — Оно візьму сокиру — чах-чах і капут.

Тим часом бабуна розправила на столі полотно:

— Ну, подивіться — та ваш чоловік вийшов, як намальований! О, бачите,

навіть ноги йому покривила, аби видно було, що п'яний. А тепер я це маю знищити?

— Сокира в снігах під сходами, — сказав дідо. — Хотів я її нагострити, але забув.
— Зараз нагострю, — потер руки тато і подався в сні.

— Якби цю гуску начинити по-хінському, то ви б і пальці поковтали, — правила своє мама.

— Не люблю я хінців, — процідив крізь зуби дідо.

Коли діда вислідили й знову запроторили до цюпи, то був там начальником якийсь чоловік, котрому казали Китаєць. Він мав розвагу викликати серед ночі когось із політичних і тримати струнко до самого рання. Через те дідо, вичитавши щось нове про хунвейбінів, не раз приказував: — Як буде війна з хінцями, то я перший на охотника ся зголошу. Маю до них спеціальний інтерес.

Китайцям, однак, неймовірно пофортунило, бо мій дідо змер ще до прикордонного конфлікту.

— Мій чоловік не був аж таким поганим, — нюняла Бусликова. — Часом, було, по воду піде чи там до крамниці... за молоком...

— Е-е, — махнула рукою бабця, — де мое не пропадало!

І таки спорола вишиття.

Другого дня пан Буслик набрався, як жаба мулу, і товк пані Бусликову за те, що дурно стратила аж дві гуски. Моя бабця висунулась у вікно і закричала: — Ти, дурню! Як не перестанеш, то зараз тебе знову вишию! А тоді ще дві гуски пропаде!

Буслик розкрив рота, щоб відгризтись, але, попри туман у голові, зметиковав, що ліпше промовчати.

Ми саме обідали. Мама таки начинила гуску на хінський манір, а дідові вповіла, що то за старосвітським переписом. Дідо смакував і прихвалював.

— Е, що не кажіть, а такі українська кухня найліпша в світі. Вже тільки за те, що ми видумали ковбасу, заслужилисьмо вічну пам'ять. Але хто про те нині знає?... Ото, Юрцю, вчися, абись був мудрий і щоб нагадав світові, що він за ковбасу у великім боргу в нас.

Ну, то я вивчився та й тепер нагадую. Така в мене була бабуня, царство їй небесне, бо останнє, що вона зробила, — це взяла та й вишила себе.

Легенди Львова

Лиса гора

Юрій Винничук

Коли засновувався Львів, замок стояв спочатку на Княжій горі. Але там стояли такі вітри, що король Лев перебув у тім замку лише одну зиму і змушений був збудувати низький замок на горбі, що понад церквою св.Миколая, де тепер Замкова вулиця.

Коли під час нападу ляхів на Львів у 1340 році замок на Княжій горі погорів, його вже не відбудовували. Довгі часи гора стояла пуста, без лісу, і почали називати її Лисою.

Лиса гора стала улюбленим місцем забав відьом, чарівниць і чортів, які мешкали в околицях Львова.

Відьми злетівшись опівночі на гору, сідали в коло і, хльоскаючи лозами, гукали:

Ой біла крейда, чорна труна!

Стань перед нами, пане Сатана!

Після третього разу з неба падала зоря, вдарилася в землю і перед відьмами з'являвся Сатана. Він вишкірював білі кінські зуби і гукав:

Хуга, злива, мряка, хляпа!

Принесіть ми чорного цапа!

Тоді йому кидали під ноги зв'язаного чорного цапа і Сатана, рохшарпавши його, миттю з'їдав. І знову гукав:

Хто в ночі не спить, блукає,

Сатана його чекає!

І відьми розлітались по місту, вилюлюючи всіх, хто поночі тинявся вулицями, приносили чортові, а той шпурляв нещасних у різні сторони — нетрі, болога й мочари. Сатана командував:

Не жалійтеся на втому. Принесіть ключі від дому!

І відьми знову літали над містом, шукаючи, хто забув ключа в дверях. Вони ключі викрадали і приносили своєму панові. А в тому будинку, де вкрадено було ключа, вже ніколи спокою не було. Відьми діставали владу над господарями і змушували їх гризтись між собою, товктися і жити в постійних чварах.

Тому, коли в якійсь родині не було ладу, то казали, що видно, з їхньої хати ключа відьми вкрали.

Фото: О. Гулеш

Вигнанство фізичне і духовне
в контексті одного забутого
перекладу • В Колочаві чехи
співали... українські пісні

ЮРІЙ ДАРАГАН І КАРЕЛ ГІНЕК МАХО: ВИГНАНСТВО ФІЗИЧНЕ І ДУХОВНЕ В КОНТЕКСТІ ОДНОГО ЗАБУТОГО ПЕРЕКЛАДУ

Текст: Ігор Мельниченко

Духовний зв'язок між митцями,
незважаючи на свою розповсюдженість
у літературному середовищі, все ж

залишається
явищем унікальним
і цікавим для
дослідника. Люди,
які не знали й не
могли знати один
одного особисто, які
жили в різні епохи,
в різних
соціокультурних
умовах
виявляються
генетично
близькими. Вони

дихали одним мистецьким повітрям,
жили і вмирали за дуже схожих умов.
Іноді буває надзвичайно важко пояснити
це лише певними типологічними
закономірностями або особливостями
людської психології і починаєш думати
про щось загадкове і недоступне для
звичайних відчуттів, таємниче
і містичне.

Між українським поетом Юрієм Дараганом (1894-1926) і чеським поетом-романтиком Карлом Гінком Махою (1810-1836) — часова відстань у, приблизно, сто років. Якби не історичні обставини та багато спільних рис у світовідчутті, то їх імена навряд чи поєднала б доля. Проте у їх житті, творчості, навіть обставинах смерті є багато моментів, які змушують пильніше придивитися до їхніх постатей.

До цього часу Дараган вважається

лише автором поетичної збірки "Сагайдак", яка вийшла незадовго до його смерті, в 1925 р. Але досі залишається майже невідомим переклад поеми "Май" чеського поета-романтика К.Г.Махи, здійснений Дараганом. Між тим він відіграє в розумінні творчої сутності Дарагана, його світовідчуття не меншу роль, ніж оригінальна поезія. Принаймні той факт, що дослідники творчості Дарагана оминають цей переклад є великою несправедливістю

щодо його постаті. Про самого Дарагана відомо порівняно небагато. Народився у Єлисаветграді (зараз Кіровоград) в родині інженера. Батько — українець, мати — грузинка. Навчався в Тираспільській реальній школі. В 1914 р. його забрали на війну. В 1917 р. вступив до армії УНР. Служив офіцером-інструктором у військових школах. Після поразки армії УНР в 1920 р. інтернований у польських таборах для полонених (Каліш, Ланцут, Вадовіце1). Під час

перебування в таборах захворів на сухоти. В 1923 р. переїхав до Праги, де вступив до Українського вищого педагогічного інституту. Друкувався в часописах "Веселка" (Каліш), "Літературно-науковий вісник" (Львів), "Нова Україна", "Студентський вісник" (обидва Прага). Помер 17 березня 1926 р. в лікарні чес. міста Плешове.

Дараган зовсім не був професійним перекладачем, а тому переклад саме поеми "Май" навряд чи можна назвати випадковим (лише заради заробітку). Він з'явився в той час, коли Дараган вже був важко хворий і його життя невпинно добігало кінця. І переклад такого знакового твору як "Май", можна без сумніву вважати підсумком загалом не дуже щасливого його життя. Це можна сказати і про саму поему в творчості Махи. Обставини появи перекладу з якоюсь дивною і трагічною точністю збігаються з появою самого оригіналу в 1836 р., приблизно за півроку до смерті Махи, що також важко назвати випадковим.

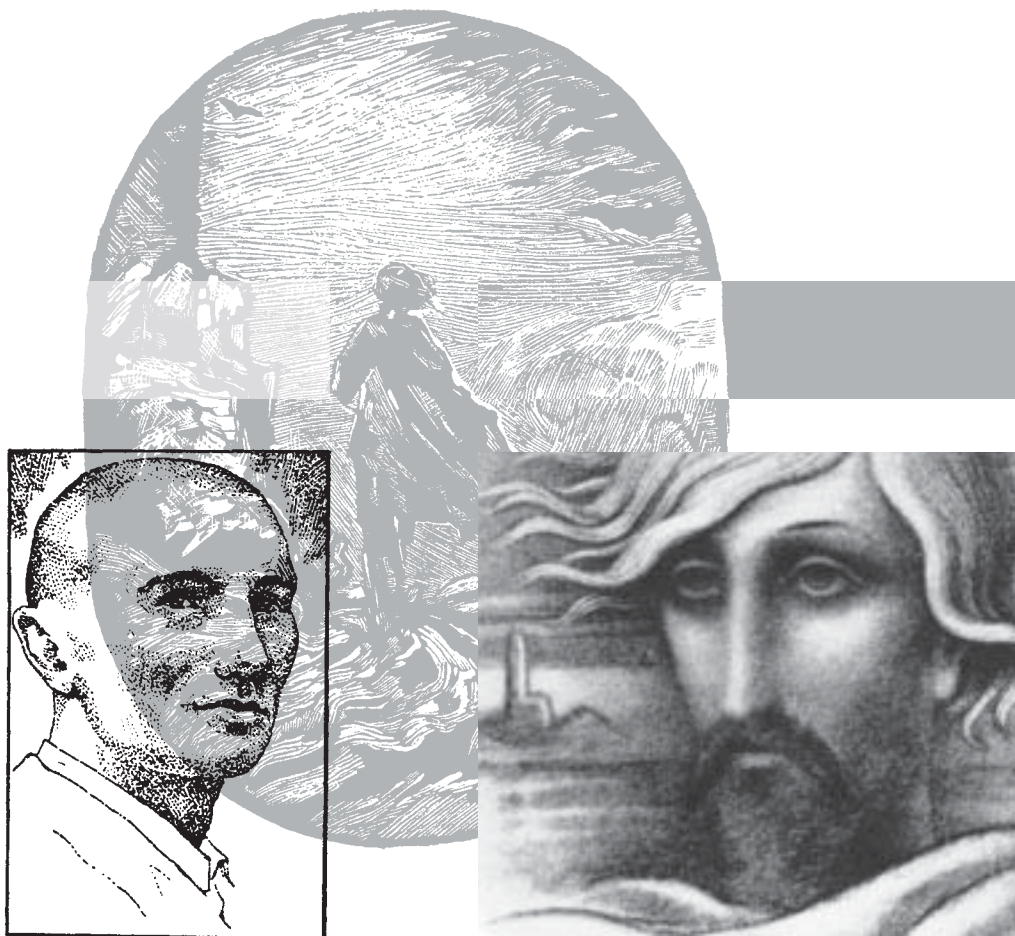
Переклад поеми (лише 2 розділи з 3-ох розділів і 2-ох Інтермеццо) вміщено в двох числах часопису "Нова Україна" за 1925-1926 рр. Очевидно, Дараган не встиг його закінчити через свою ранню смерть. В другій частині журнального варіанту перекладу, ймовірно, вже без згоди важко хворого Дарагана назву поеми "Май" редактором, який напевно слабко орієнтувався в тонкощах перекладу, було замінено на недоречну "Травень"⁴. Цей номер (січень-лютий 1926 р.) вийшов після смерті Дарагана і змінити чи якимось виправити в подальших номерах цю явну недоречність він уже не міг.

Перекладати Маху надзвичайно важко. Переклад ускладнюється багатшаровістю махівського тексту, особливим способом текстового поетичного монтажу, що вписується в загальноромантичний контекст. Махи. Зв'язки між значеннєвими елементами дуже важко розрізнити, тим більше, що поетична мова Махи (синтаксис, лексика, стильова побудова тощо) є доволі специфічною. Враховуючи різнорівневі приховані значеннєві зв'язки, адекватно передати текст "Маю" іноземною мовою є справою дуже нелегкою. Загалом Дараган впорався із цими доволі важкими завданнями. Його переклад є одним з найкращих перекладів поеми українською мовою взагалі, незважаючи на те, що цей переклад був першим. Досвіду перекладу текстів Махи не було і Дараган покладався швидше на свою природно інтуїцію та поетичне відчуття. Він не пішов по шляху буквальної

передачі ритмічних, звукових і лексичних структур махівського тексту. Відчуваючи всю глибину постаті Махи, Дараган настроювався на одну психологічну і поетичну хвилю з ним, проникав у його поетичну сутність, його романтичний дух. Особливо це помітно в мелодійності та ритміці відтвореного Дараганом тексту. У передачі Дарагана вірш Махи плине плавно, майже ніде не перериваючись. При цьому важко не помітити спільну відчуттєву основу обох поетів. Крах визвольних змагань, смертельна хвороба, втрата юнацьких ілюзій все це налаштувало його на песимістичний лад. Мотиви невимовної

трагічно. Обидва передчували свою смерть. Дараган знав про це напевне і тому його трагізм звучить виразніше. Якщо Маха гарячково шукає відповіді на пекучі питання людського буття (напередвизначеність долі, покута за злочини своїх предків, кохання та зрада тощо) і протиставляє їх вічній і гармонійній природі, незнищенному космосу, зорям, то Дараган намагається віднайти втрачену гармонію людського існування у сивій давнині та міфології.

Обидва поети прожили недовге життя і швидко стали певним символом своєї доби. Вигнання, втрата юнацьких ілюзій, трагічна самота є ключовими

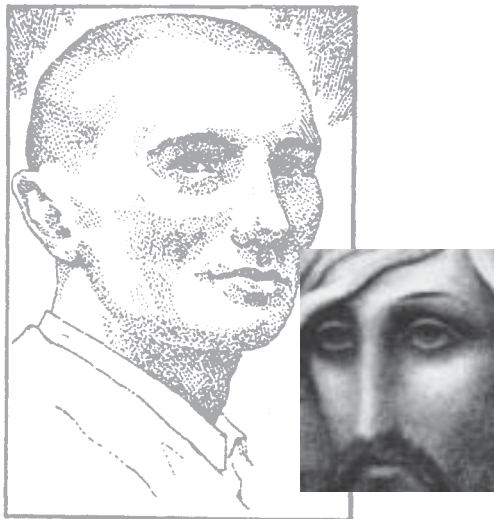

ностальгії, глибокого і глибинного суму є провідними в його поезії. Тому не дивно, що "Май" викликав у нього живу зацікавленість, він побачив у Масі "рідну душу", хоча й віддалену в часі. Дараган керувався напевне саме цим, починаючи перекладати "Май".

При порівнянні поетичних манер Махи і Дарагана впадає в око кілька характерних моментів. Вся їх творчість обертається навколо одних і тих же мотивів. Щоправда у Дарагана вони звучать не так гостро, хоча не менш

словами для розуміння світовідчуття як Махи так Дарагана. Але для обох поетів воно мало дещо різний підтекст. Якщо Маха був емігрантом "внутрішнім", то Дараган був емігрантом у повному розумінні слова. Маха та головний герой поеми "Май" Вілем були суспільними вигнанцями тобто людьми, для яких є чужим жорстокий прагматизм суспільства, його небажання зрозуміти усі внутрішні потреби конкретного індивіда, які не погоджуються із загальним суспільним устроєм взагалі й

відносинами в ньому. Але проблема полягає в тому, що герой Маха є слабкою людиною, яка нездатна зламати свою напередвизначену долю. У Махи немає байронівського титанізму. Для Дарагана зовнішнє вигнання теж є трагедією, але незважаючи на поневіряння в таборах, крах визвольних змагань, важку хворобу, внутрішньо Дараган залишився незламаним. Лейтмотив його поезії полягає "в жагучім, пристраснім очікуванні його, в пекучій ніжності до нього — Майбутнього, що от-от — ще останнє напруження і нація його породить".¹² Для Махи вигнання є покаранням за провини інших, незаслужене страждання, для Дарагана — спробою осягнути осягнути тисячолітній досвід предків і початком відродження. Моральні страждання Вілема знаходять відгук в нескореній і дуже чутливій душі Дарагана.

Один із дослідників творчості Дарагана зазначив: "З допомогою "мікроскопа" вдалось виявити дуже суттєву рису художнього мислення Дарагана — воно... витончено національне. Національне наявне в найменших образних клітинах проаналізованого тексту. Його витонченість у тому, що воно із своїх первісних фольклорних форм трансформоване і органічно вживлене у новітню на той час систему поетичного мислення"¹³ З цим визначенням важко не погодитись коли йдеться про оригінальну поезію Дарагана. Однак переклад "Мая" змушує подивитися на проблему національного в його художньому світогляді під дещо іншим кутом зору.

Свого часу критики (Хмеленський, Тил тощо) жорстко закидали Масі нестачу патріотизму і схиляння перед іноземними поетичними зразками, натякаючи на копіювання Махою

байронічних зразків.¹⁴ Після виходу поеми Маха був підданий нищівній обструкції з боку "благопристойних співгромадян" і був змушений виїхати з Праги. Критики не помітили в його творчій манері одного важливого моменту — патріотизм Махи виражався не в гучних патетичних закличках чи "схлипуваннях" над нещасною історичною долею рідної Вітчизни. Збереглися свідчення про патріотичні походи чеської молоді до старовинного замку Карлштейн, ініціатором якого був саме Маха, за що отримав декілька дів карцеру.¹⁵ Його патріотизм - це численні малюнки чеських замків (Бездез, Гоуска, Гіршберк, Кокоржін тощо).¹⁶ Він розлитий у всьому поетичному стилі; описах природи, краєвидів, їхніх зв'язках із космосом та мікросвітом людини. Анімізація, одухотворення пейзажів є невід'ємною рисою поезії Махи. "Май" нагадує своєрідно змонтований фільм, де поряд із людьми (Вілем, Ярміла та інші) головні ролі грають безтілесні духи, природні стихії, космос, природа, людська уява, парадокс, абсурд існування, мовна асоціативність, звукова гармонія тощо.¹⁷ Причому всі вони є одухотвореними, здатними сприймати, відчувати, кохати, ненавидіти, страждати тощо. Якщо у традиційному творі оточуючий світ є лише тлом, на якому розгортаються події у світі людей, то у "Май" (як у суто романтичному за формою творі) на перший план виходить природний універсум, космос, а людина розглядається як його частина причому далеко не завжди гармонійна. У природі все взаємопов'язане. Змінивши одне, людина неминує змінює інше. Відтак мистецький твір не може ділитися окремо на форму та зміст.

Подібне загострено-чуттєве розуміння природи зустрічаємо і у Дарагана в поезії "Похід", щоправда у поєднанні з традиційним мотивом захисту Вітчизни від ворогів:

*Айстри-зорі квітнуть в оксамиті
Урочистих лагідних небес,
Ніч впилася пахощами квітів,
Дивами і сявом чудес.
І квітки спішать йому зачерти
Келихи пахучого вина,
А світанком він зуміє вмерти
Кине усміх морю і ланам.*

Але вже в перекладі заспіву "Мая" Дараган майстерно передає дух махівської поезії:

*Був пізній вечір, вечір маю,
Вечірній май, був ласки час;*

*В день перший маю кличе вас
І горлиця до тіні гаю,
Про пестощі шепоче мох,
Про поцілунки мріють квіти,
І соловейко щастям впитий,
Шипшині править "тьох" та
"тьох"!*

В даному випадку Дараган говорить не лише від імені Махи, але й від власного імені. Для нього, як і для Махи, поезія була єдиним шансом подолати невимовно важкий абсурд, існування митця у раціональному світі. Цьому подоланню абсурду підпорядкований і стиль його поезії. Дараган бореться із повсякденністю у поезії за допомогою синтаксичних парадоксів, асоціацій, тропів, тощо. Він бореться невідворотною близькістю небуття, відчуває його холодне дихання, його напругу. Найбільша увага акцентується на внутрішніх емоційно-асоціативних паралелях.

*Яснину мрії линуть до небес,
Тона води зелені і блакитні
Ви пам'ятаєте - колись у квітні?
Ви пам'ятаєте конвалії та без?
Зарожевійте трошки, оживіть
Інакше білість п'яного яснину,
Що закохавсь без тям у шипшину,
Холодним снігом облетить*
(*"Прозорість"*)

Наголошуючи на національному началі в поезії Дарагана не можна забувати про внутрішньопсихологічний момент. Що може відчувати молода людина приречена на смерть, людина, яка втратила батьківщину і повністю не змогла реалізувати себе в особистому плані? Адже самою лише боротьбою не обмежується сенс людського існування. Напевне щось подібне до того, що відчував засуджений на смерть герой Махи — Вілем, який все життя страждає за чужі провини. Чи не в цьому слід шукати основу вражаючої психологічної паралелі між Дараганом і героєм Махи? І Дарагана і Вілема ми бачимо під час осмислення трагічних подій їх короткого життя. Для Дарагана тих 3 роки, які він провів у Чехії були найспокійнішим, але й найтрагічнішим періодом його життя, зважаючи на хворобу. Переклад "Мая" став для Дарагана останнім містком по якому він відійшов у вічність.

В Колочаві чехи співали... українські пісні

Колочава, село в глухих карпатських нетрях, нагадувала якийсь іноземний європейський курорт. Такої кількості іноземних туристів, яку зібрав традиційний серпневий фестиваль, вже не бачили тут давно. Не встигла від'їхати група швейцарців, як почали сходитися з навколишніх полонин чеські і словацькі мандрівники. До Колочави їх кликала найголовніша культурна акція, якою став в останні роки однойменний українсько-чеський фольклорний фестиваль.

Для початку трохи історії. В серпні 1997 року з ініціативи Чеського радіо та місцевого Музею Івана Ольбрахта тут провели величезну акцію під назвою "Зустріч романтичних душ". Ця одноразова акція мала на меті вшанувати письменника Івана Ольбрахта, який привернув найбільшу увагу довоєнного чеського суспільства до життя тодішньої Підкарпатської Русі, а також останнього опришка Карпат Миколу Шугая — головного героя відомого твору письменника. На акцію з'їхалася величезна кількість чеських журналістів та просто туристів. Таким чином село в глибинці Українських Карпат стало знову відомим, як і перед війною, хоча в самому селі було чимало противників такої уваги. Місцеві чиновники побоювались, що чехи пропагуватимуть сепаратизм і шануватимуть "бандита". Але, швидше за все, їм не хотілося дбати про розвиток туристичної інфраструктури, коли набагато швидше, реальніше і більше доходи дає торгівля навколишнім лісом.

Однак керівник місцевого музею Івана Ольбрахта Наталя Тумарець вирішила цю одноразову акцію перетворити в традиційну. В цьому знайшла підтримку і брнівської туристичної фірми "Кудрна", яка зобов'язалася на фестиваль організувати спеціальні екскурсії з чеськими туристами. Свято стало відбуватися щорічно, але з різним успіхом. Але щоразу увага до акції збільшувалася. Дедалі більше колективів з різних районів брало в ньому участь, приїжджали

представники чеської амбасад у Києві, відомі політики та представники українських ЗМІ, фестиваль оголосили районним святом. Незважаючи на запровадження Україною візового режиму для чехів, потік іноземних туристів не зменшився. Чимало колочавців відчули, що з чехів можна отримувати зиск — влаштувати на нічліг, продавати молоко і ягоди, сувеніри тощо. Особливо раді туристам власники місцевих корчем, де веселі і дивакуваті гості залишають чималі суми грошей. Та на рівні місцевої влади все ще відчувався певний опір.

Ситуація змінилася минулого року, коли село, хоч і не влітку, відвідав губернатор області Геннадій Москаль. Саму акцію перевели в рамки розкрученого бренду "На Синевир трембіти кличуть", з тісного шкільного актового залу її вивели на футбольне поле перед школою. Фірма "Кудрна" організувала спеціально на фестиваль два автобуси туристів, ще один автобус під умовною назвою "Експедиція Підкарпатська Русь" організувала фірма "Рапант" із міста Оломоуц, підоспіло на фестиваль ще й чимало піших туристів. Головне, що насолоду від фестивалю, від своєї музики, нарешті відчули і звичайні колочавці.

Вже за годину перед початком акції на подвір'я школи почали сходитись глядачі. Її відкрив своїм традиційним виступом жіночий народний хор з Міжгір'я. Свої теплі побажання фестивалю висловив голова Міжгірської райдержадміністрації Василь Дерич, представники влади

Ужгорода, керівництва НПП "Синевир", інші офіційні гості. Далі розважали українсько-словацько-чеську публіку жіночий квартет з Хуста, народний музичний ансамбль "Ужгород", гурт "Край" із Рахова, юна колочавська співачка Наталя Галатиба, ансамбль "Міжгір'яночка" з районного центру. Справжнім сюрпризом наприкінці став нашвидкуруч підготовлений, але надзвичайно простий і веселий виступ чеського колективу з "Експедиції Підкарпатська Русь".

Однак фестиваль не обмежився лише фольклором. З ініціативи голови сільської ради Юрія Леднея місцева футбольна команда викликала своєрідну чехо-словацьку збірну на спортивний поєдинок на полі. Багато хто сумнівався, що іноземним гостям навіть вдасться зібрати команду після подоланих напередодні десятків кілометрів гір і багатьох спожитих літрів пива, а то й горілки. Але товариський матч таки відбувся з рахунком 7:3 на користь колочавців.

Як би там не було, з року в рік туристична інфраструктура цього великого села покращується. Поверх колишньої жандармської станції будується невеликий дерев'яний мотель, деякі місцеві активісти виношують плани розвитку модного і прибуткового в Європі агротуризму. Але головне, що на зміну комплексам перестраховування та відчуженості приходять підприємницький інтерес і прагнення до популярності рідної місцевості. **Х**

Незалежність

Не забуваймо, що: •
“Повстань, Україно!” •
Останній депутатський аргумент • Хід Вашингтона •
Українці хочуть нагайки •
Скнилівське летовище стало могилою • Віктор Ющенко в Празі • Якби жив Пилип Орлик... • Герби та символи

Не забуваймо, що:

10 років тому

21-24 серпня 1992

відбувся у Києві Перший всесвітній форум українців.

60 років тому

вересень 1942

в районі м.Сарни організовано перше військово формування ОУН-Б на чолі з Сергієм Качинським. Разом з іншими збройними загонами українських націоналістів, що утворилися в цей час, вони прийняли назву Українська повстанська армія /УПА/.

70 років тому

17 липня 1932

в Едмонтоні створено Українське національне об'єднання /УНО/.

85 років тому

16 липня 1917

було Центральною Радою прийнято II Універсал.

130 років тому

30 серпня 1872

народився у Празі Іван Мірний, український математик, громадсько-політичний і державний діяч. У час Директорії очолював канцелярію Міністра закордонних справ. Помер 17 березня 1937р.

280 років тому

14 липня 1722

помер Іван Скоропадський, гетьман Лівобережної України. Народився у 1646 р.

300 років тому

29 липня 1702

відбувся антистаршинський виступ козаків і селян під проводом Самійла Самуса й Захара Іскри.

315 років тому

25 липня 1687

відбулася козацька рада на р.Коломак, де Івана Мазепу було обрано гетьманом України.

345 років тому

6 серпня 1657

помер Богдан /Зіновій/ Хмельницький, який очолив визвольну війну проти панування Речі Посполитої. Одержав багато славних перемог над польсько-шляхетськими військами. До історії воєнного мистецтва увійшли переможні битви на Жовтих водах, біля Корсуня і Пільавців 1648р., поблизу Зборова 1649 р. і, особливо біля Батога 1652р. У 1648 р. Б.Хмельницький став на чолі нової української козацької держави Гетьманщина. Народився у 1595р.

Акція “Повстань, Україно!” об’єднала лівих і правих опозиціонерів

У понеділок 16 вересня, на другу річницю зникнення Георгія Гонгадзе, у Києві і багатьох великих містах України відбулась всеукраїнська акція протесту проти нинішнього Президента Леоніда Кучми. Блок Юлії Тимошенко, Соціалістична партія і Комуністична партія, попередньо домовившись, ініціювали акцію протесту “Повстань, Україно!”. Головна вимога протестів – дострокові вибори Президента. В Україні та за кордоном акцію називають найбільшою за кілька останніх років. За інформацією Юлії Тимошенко, участь у ній по всій країні взяли близько 127 тисяч осіб.

Підготував: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Хоча напередодні суд заборонив проведення масових протестів у центрі Києва, виділивши для цього віддалений стадіон на території Київської області, на акцію вийшли 15-30 тисяч прихильників опозиції. Колони маніфестантів від блоку Юлії Тимошенко, Соціалістичної партії, Комуністичної партії, блоку Віктора Ющенка “Наша Україна” й інших партій, які підтримують вимоги опозиції, зійшлися на Європейській площі столиці, перекривши рух автотранспорту. Після півгодинного мітингу на площі колони демонстрантів рушили до Кабінету Міністрів, а потім - до Адміністрації Президента, де вирішено було розбити наметове містечко і розпочати безстроковий пікет з вимогою відставки Президента Леоніда Кучми. Учасники акції “Повстань, Україно!” також передали голові Адміністрації Президента Вікторові Медведчуку звернення опозиціонерів до Леоніда Кучми із закликом покаятися і піти у відставку з посади глави держави. Президент у цей час перебував на

Європейському економічному самміті в Зальцбурзі, Австрія.

Учасники багатотисячного мітингу “Повстань, Україно!” вшанували хвилиною мовчання пам’ять журналіста Георгія Гонгадзе та всіх жертв “політичного режиму”. Вся Європейська площа, Хрещатик до Майдану Незалежності, а також вулиця

Грушевського, що веде від Європейської площі до Верховної Ради, були заповнені людьми. Крім того, велика кількість людей розмістилася на схилах біля Європейської площі.

Щоб запобігти посиленню акції протесту, на в’їзді до Києва з боку Житомира було посилено заgonи міліції. Дорожньо-патрульна служба перевіряла всі автобуси і маршрутки. У той же час у приймальні ДПС повідомили, що робота йде у звичайному режимі, а перевірки обумовлені турботою про безпеку руху, а не запланованими на сьогодні акціями протесту опозиції.

Найбільшого розголосу в світі під час акції отримало відключення всіх центральних телеканалів. За офіційною інформацією, це було нібито пов’язано із загальною профілактикою антенних систем та енергоживлення. Директор Київського радіотелевізійного передавального центру Валер’ян Сидоренко заперечив, що канали могли бути вимкнуті через акції протесту.

Незважаючи на різні політичні

переконавання, різне бачення виходу із кризової ситуації в країні, на різні зовнішньополітичні орієнтири, всі опозиційні сили України об'єднали спільне завдання — дострокові вибори Президента України та зміни усієї системи політичної влади. Про це сказав на відкритті мітингу на Європейській площі народний депутат, один з лідерів Комуністичної партії Адам Мартинюк.

Після тривалих вагань до опозиційних виступів врешті приєднався найпопулярніший лідер опозиції Віктор Ющенко. Він був обурений припиненням руху залізничного й автотранспорту до Києва та відключенням телебачення. За його словами, люди вийшли на вулиці, щоб сказати слово, "як далі жити", і саме в цьому полягає трагедія для влади.

Відсутність Президента в країні Віктор Ющенко назвав "демонстрацією влади, яка не любить і не поважає своїх людей". Він пожалкував, що у людей нічого не залишилося, як тільки виходити на вулиці. Лідер "Нашої України" закликав владу "не тікати з України", коли їм пропонують переговори. Віктор Ющенко підкреслив, що якщо влада визнає свої помилки і виявить бажання щось змінити, український народ усе простить.

Одразу по закінченні масових виступів опозиція встановила намети в центрі столиці, де б мали розміщуватись учасники постійного пікетування. Але о четвертій ранку 17 вересня міліція почала розганяти опозиціонерів, і ліквідувала наметове містечко. Біля будинку Адміністрації Президента України

силами спеціального підрозділу "Беркут" були знесені 126 наметів і затримані 54 представники опозиції. За версією МВС, працівники міліції допомагали судовим виконавцям виконувати рішення Шевченківського суду, відповідно до якого опозиціонерам було заборонено проводити акції в центрі Києва.

17 вересня перед Адміністрацією глави держави відбувся мітинг-нарада, де було прийняте рішення про проведення мітингу опозиції у вівторок о 17:00 на Майдані Незалежності. Крім того, вирішено продовжувати виступи в межах акції протесту. Група депутатів від опозиції оголосила голодування в будинку Адміністрації Президента, куди вони раніше направилися, щоб передати особисто Леонідові Кучмі резолюцію мітингу, підписану 16 вересня на Європейській площі столиці. Президент відмовився прийняти делегатів від опозиції. Депутати заявили, що не мають наміру залишати Адміністрацію Президента, доки не зустрінуться з Леонідом Кучмою. Як повідомив народний депутат Володимир Яворівський, в Адміністрації Президента знаходилися депутати від Комуністичної партії, блоку Юлії Тимошенко, Соціалістичної партії і блоку Віктора Ющенка "Наша Україна". Усього, за його даними, на зустріч з Президентом відправилися близько 50 депутатів.

Президент України Леонід Кучма назвав акції опозиції в Україні свідченням демократії в країні. При цьому Президент незадоволений, що "людей на вулиці вивели колишні керівники законодавчої і виконавчої влади" і підкреслює, що вважає їхні дії "питанням моралі". "Якщо люди виходять на вулицю і скаржаться на біди - зрозуміло. Однак це відбувається на тлі економічного поліпшення, збільшення

Президент коментував акції протесту в Україні

Президент України Леонід Кучма заявив, що вважає акції опозиції в Україні свідченням того, що в країні є демократія. При цьому Президент незадоволений, що "людей на вулиці вивели колишні керівники законодавчої і виконавчої влади" і підкреслює, що вважає їхні дії "питанням моралі". "Усі ми вчимося демократії і можливості засвідчити незгоду людей з тією чи іншою політикою в країні", - підкреслив Кучма у вівторок, 17 вересня, у Зальцбурзі, де він взяв участь у другому Європейському економічному форумі. "Якщо люди виходять на вулицю і скаржаться на біди - зрозуміло. Однак це відбувається на тлі економічного поліпшення, збільшення зарплат і пенсій" — відзначив глава держави.

"Для мене головне питання - колишні глава Верховної Ради, прем'єр-міністр і віце-прем'єр виводять своїх представників на вулицю, хоча повинні відповідати за те становище, яке було. Вони вчора були при владі, коли ситуація була гіршою", - сказав Кучма, підкресливши: "Тому це питання моралі". "Це робиться (акції протесту) замість спільної праці, щоб ситуація змінювалася на краще", - сказав Леонід Кучма.

зарплат і пенсій, — відзначив глава держави. - Колишні глава Верховної Ради, прем'єр-міністр і віце-прем'єр виводять своїх представників на вулицю, хоча повинні відповідати за те становище, яке було. Вони вчора були при владі, коли ситуація була гіршою".

Водночас із акціями опозиції Сполучені Штати назвали інформацію про те, що продаж Україною протиповітряних радарних систем "Кольчуга" був можливим. США у зв'язку з цим негайно призупинили виділення допомоги Україні в розмірі 54 мільйонів доларів. Сполучені Штати заявили, що надсилають до Києва свого офіційного представника, щоб обговорити пропозиції України щодо проведення ретельного розслідування звинувачень у продажу українських систем раннього попередження "Кольчуга" до Іраку. Однак у Європі до розповсюджені США інформації поставилися обережніше. Координатор Європейського Союзу з питань зовнішньої політики та безпеки Хав'єр

Солана заявив, що ЄС "уважно вивчатиме" звинувачення України у продажу радарних систем Іракові. "Це правда, що останніми тижнями було піднято кілька питань стосовно України, і ми маємо дуже уважно вивчити ці питання. Однак ми повинні чітко розрізнити між проблемою українського керівництва та Україною як такою. Україна є засадничою для стабільності Європи і ми не можемо закривати очі на це", - водночас сказав Солана. Він підкреслив, що стосунки Євросоюзу з Україною залишають важливим стратегічним пріоритетом. Євросоюз наразі не має намірів призупинити виділення 75-ти мільйонів доларів допомоги Україні, що має надійти до кінця цього року.

Останній депутатський аргумент

Текст: Юрій Корольчук

Процес створення парламентської більшості супроводжувався потужним викидом бійцівського адреналіну в окремих депутатів Верховної Ради та представників Адміністрації президента. Першими до антипарламентських методів вдалися один із заступників голови АП Олексій Іщенко, який не стримався і, зіщипивши зуби, прощівив одному з лідерів опозиції в "Нашій Україні" Володимирові Філенку: "Побачу на вулиці — уб'ю!"

"Вуличний" конфлікт законодавчої та виконавчої гілок української влади мав місце під час так званого захоплення півсотнею депутатів будівлі АП з вимогою зустрічі з Леонідом Кучмою. За словами Філенка, у чоловічому туалеті Адміністрації він фотографував заgonи міліції, що розташувалися у дворі. Тут його побачив Олексій Іщенко і намагався заборонити знімати, а коли цього не вдалося зробити, заступник Медведчука напав на Філенка, і відбулася бійка.

Емоційне напруження та невміння вести цивілізований діалог далися взнаки, і народні обранці вирішили пригадати шкільні бійки з банальними погрозами-сварками і застосувати всі ці навички на практиці у стінах Верховної Ради. Сутячка Іщенко — Філенко була, як у театрі, першим дзвоником.

Наступними жертвами синдрому політичної вседозволеності стали заступник голови Верховної Ради Олександр Зінченко (за іронією долі, він, як і Іщенко, є соціал-демократом (о)) та права рука лідера соціалістів Олександра Мороза Йосип Вінський, між якими виникла серйозна задириста сутячка. Після того, як спікер Володимир Литвин оголосив про початок засідання, Вінський спробував вихопити з нього мікрофон, щоб виголосити один з опозиційних закликів. Проте заступник Литвина Зінченко не давав йому цього зробити. Конфлікт стосувався давньої депутатської проблеми, яку можна назвати умовно "народний обранець на Маямі, але він підтримав певний законопроект". Тобто мова йде про голосування картками депутатів, які відсутні на засіданнях. Серію депутатських розбірок продовжили ще один член фракції СПУ Олександр Барановський і лідер пропрезидентської депутатської групи "Народний вибір" Микола Гапочка. Під час обговорення попереднього конфлікту Зінченко —

Вінський, товариш Барановський оголосив, що його життям загрожує небезпека. Джерелом загрози є пан Гапочка, який обіцяв члену СПУ "відірвати голову", коли Барановський буде й надалі розкручувати справу депутатських карток.

Проте нинішній склад парламенту у бійцівських якостях відверто програє минулому скликанню Верховної Ради. Журналісти, експерти та й звичайні громадяни отримували безкоштовні шоу від парламентських "коників" лідера "Яблука" Михайла Бродського, прогресивної соціалістки Наталії Вітренко разом із своїм напарником Володимиром Марченком. Напевно, всі пам'ятають історичну "битву" члена РУХу та відомого поета Павла Мовчана з "конотопською відьмою", який помагав Марченко. Тоді постраждала навіть відеокамера одного з центральних телеканалів. А обплывування Бродського з Ярославом Кендзьором? Це було крутіше за будь-яке реальне телебачення типу "За склом" чи "Останній герой"! Нагадаємо, тоді Бродський на знак, якогось свого чергового протесту, сів у крісло президента, що знаходиться у парламенті, а Кендзьор висловив сумнів, що особа єврейської національності має право займати це місце. Не встиг Кендзьор й оглянутися, як був злісно запльований головним яблучником України.

Ще одна колоритна особистість парламенту — наближена до Віктора Ющенка рухівка Лілія Григорович. Її спроба самоспалення у стінах ВРУ як протест проти відставки Ющенка з посади прем'єр-міністра до глибини душі зворушила усю Україну. Поливши себе мов парфумами бензином із мініатюрної пляшечки Григорович з трагічним виглядом довго і театральню намагалася запалати сірники. А тут і колеги-депутати нагодилися. Словом, обійшлося, Богу дякувати, без жертв.

У нинішньому парламенті оригіналів теж не бракує. Отже, якщо Верховну Раду достроково не розпустять, усі вони ще мають багато часу для демонстрації своїх прихованих (і не дуже) талантів.

✘

Поступ

Хід Вашшин

Текст: Віктор ЗАМ'ЯТІН

Вперше за свою недовгу історію в якості незалежної держави Україна отримала практично офіційне звинувачення від Сполучених Штатів.

Йдеться про брифінг речника Держдепартаменту США Річарда Баучера, на якому було сказано, що фрагмент плівок майора Мельниченка, який стосується розмови між Президентом України Леонідом Кучмою і керівником компанії «Укрспецекспорт» Валерієм Малєвим, датований липнем 2000 року і в якому йдеться про можливість продажу Іраку через іорданського посередника радіолокаційної системи «Кольчуга» (вона здатна знаходити навіть літаки «невидимки») визнано автентичним. У зв'язку з цим Сполучені Штати оголосили про початок перегляду своєї політики щодо України, взято паузу у виділенні американської допомоги Україні. Варте уваги те, що йдеться навіть не про звинувачення у продажу зброї в обхід санкцій ООН (тут розмова була б іншою), а тільки про саму можливість такого продажу. Оскільки виступ речника Держдепартаменту США стався під час акцій українських опозиційних сил, важко не поєднати ці дві події між собою. Представники Сполучених Штатів цей зв'язок заперечують. Президент Леонід Кучма під час зустрічі з депутатами від опозиції

кіл в Україні і за її межами, а санкції, які можуть бути застосовані проти України, безпідставні, бо США не мають жодних доказів причетності України до незаконної торгівлі зброєю. За словами Медведчука, під час його зустрічі з послом США в Україні Карлосом Паскуалем сторони домовилися про зустріч між експертами двох країн, які обговорять це питання. Спікер Верховної Ради Володимир Литвин також запропонував створити парламентську слідчу комісію. Заступник голови парламентського комітету з національної безпеки і оборони Борис Андресюк вважає, що єдина можливість вирішити цю проблему — відкритися для міжнародних організацій і ініціювати міжнародне розслідування. Прес-служба МЗС України виступила із заявою, в якій висловлюється рішуча незгода з обвинуваченнями на адресу України, що аргументація, наведена речником Держдепартаменту, не витримує жодної критики, що відсутні варті уваги докази. Генпрокуратура України повідомляє, що за результатами аналізу публікацій і проведеної Генпрокуратурою перевірки

«На жаль, — сказав посол Паскуаль, — у мене немає жодних сумнівів щодо того, що опозиція використовуватиме цю ситуацію на свою користь. Я також не сумніваюся, що дехто інший вважатиме, що саме Сполучені Штати стоять за майором Мельниченком і виступають за скинення Президента Кучми.»

запропонував створити парламентську слідчу комісію для перевірки звинувачень у незаконній торгівлі зброєю і пообіцяв надати цій комісії всесторонню підтримку, щоб вона могла зняти з порядку денного це питання, а також ті спекуляції, які на цьому питанні існують усередині і за межами України, — сказав глава Адміністрації Президента Віктор Медведчук. Він також заявив про своє переконання, що нова хвиля звинувачень України прямо пов'язана з акціями протесту опозиції, і тут існує бізнесове зацікавлення політичних і економічних

виявлено, що Україна не продавала «Кольчуги» до Іраку. Сполучені Штати ж зробили акцент на самій потенційній можливості продажу зброї до Іраку, а не на факті.

Навряд чи просто так співпали брифінг в Держдепартаменті, зміна кампанії в пресі на практично офіційні звинувачення і акції протесту в Україні. Відсутність або наявність будь-якого сценарію цих подій довести неможливо, варто лише взяти до уваги, що вся американська політика сьогодні будується на гаслі боротьби з тероризмом, що Ірак для Сполучених Штатів визначений ворогом номер один, і тому все, що відбувається навколо,

ГТОНА

матиме особливе значення. Можна скільки завгодно заперечувати наявність чисто політичного підтексту в тому, що фрагмент плівок Мельниченка визнано автентичними саме сьогодні. Те ж, що відносини між Білим домом і Банковою не складаються, було неозброєним оком помітно ще тоді, коли розпочинався перший «касетний скандал». Висновки, в тому числі кадрові, не були зроблені. Тепер — новий етап. Якщо це — не свідчення провалу зовнішньої (і не тільки) політики, то що ж тоді? Українському уряду було передано те ж саме, що оприлюднив на прес-брифінгу в Державному департаменті речник Держдепартаменту Річард Баучер: експертизою доведено, що фрагмент «плівок Мельниченка», який містив запис розмови між Президентом Леонідом Кучмою і керівником «Укрспецекспорту» Валерієм Малєвим (який загинув у автотранспортній катастрофі. — Ред.) про можливість продажу Іраку систем «Кольчуга» був автентичним. Тобто, цей фрагмент не було піддано жодній модифікації, і голоси Кучми та Малєва відповідають голосам Кучми та Малєва.

Сполучені Штати прийняли рішення вдатися до перегляду своєї політики щодо України і Президента Кучми.

Перегляд політики Сполучених Штатів стосовно України має на меті, по-перше, дати чіткий сигнал іншим країнам, який би їх стримував від спроб торгівлі зброєю з Іраком, і по-друге, — визначення того, яким саме чином можна зберегти

Радіо Свобода

Чільний український урядовець, який побажав залишитися неназваним, сказав Радіо Свобода, що «Кольчуги» Іракові продала не Україна, а Росія.

Водночас він сказав, що розмова в кабінеті президента України про таку операцію справді відбулася, але згодом «втрутилися росіяни і продали Багдадові свої радарні системи».

27 вересня на прес-конференції в Києві посол Сполучених Штатів Америки Карлос Паскуаль наголосив, що під час розслідування буде розглянуто всі звинувачення, незалежно від того, про яку країну йдеться.

взаємодію між Сполученими Штатами і Україною з метою підтримки в Україні демократичних і ринкових реформ. На той час, поки триватиме перегляд політики, вирішено взяти паузу в прийнятті рішень про виділення коштів, які надходять у розпорядження українського уряду. Пауза не означає припинення американської допомоги — програми, спрямовані на допомогу органам місцевого самоврядування, на розвиток малого бізнесу, на видання державних актів на володіння землею; програми неурядових організацій,

програми боротьби з незаконною торгівлею людьми; щодо співпраці між військовими; програми запобігання розповсюдженню зброї масового знищення, розвитку свободи преси продовжуватимуть виконуватися. Йдеться не про припинення допомоги, а саме про паузу, стверджує посол Паскуаль, і за цей час буде прийнято рішення, чи не потрібно буде, зокрема, перенаправити кошти на інший напрямок допомоги Україні. Тут США хочуть досягти більшої гнучкості, більшої свободи для маневру.

Рішення американської сторони, як запевнив посол Паскуаль, продиктоване виключно тим, що тільки зараз стали відомі результати експертизи записів, а не будь-якими іншими мотивами. Для Сполучених Штатів принципово важливим є те, що Ірак становить загрозу міжнародній безпеці, очевидною є, за словами посла, й загроза американським пілотам.

«На жаль, — сказав «Дню» посол Паскуаль, — у мене немає жодних сумнівів щодо того, що опозиція використовуватиме цю ситуацію на свою користь. Я також не сумніваюся, що дехто інший вважатиме, що саме Сполучені Штати стоять за майором Мельниченком і виступають за скинення Президента Кучми. Це все не відповідає істині. Я не можу пояснити, чому, наприклад, Мельниченко оприлюднював свої записи вибірково». У Сполучених Штатах чудово розуміють складність ▶

Коментарі Коментарі Коментарі Коментарі

Володимир ГОРБУЛІН, голова Держкомісії з питань оборонно-промислового комплексу:

— Я не можу гарантувати, чи була подібна розмова у Президента з Малєвим, я Президента про це не запитував, а у Малєва сьогодні вже не питаєш... Я знаю цілком достеменно, що Україна не постачала «Кольчугу» Іраку. Я дуже добре знаю «Кольчугу», її тактико-технічні характеристики, я знаю і те, які наслідки Україна могла б мати, якби це трапилося.

Александр РАР, Німецьке товариство зовнішньої політики, Берлін:

— У Сполучених Штатах сьогодні передвоєнна істерика, Вашингтон шукає ворогів, ділить світ на біле і чорне. Крім того, не варто забувати про конкуренцію, яка завжди існувала на ринку озброєння. Існує небезпека, що певна тінь ляже і на Україну, і на Білорусь, і навіть на Росію, але я б не сказав, що це настільки драматично.

Павло ЖОВНІРЕНКО, Центр стратегічних досліджень:

— Рішення Конгресу США може істотно допомогти опозиції, а може — навпаки. Це залежить від того, чи не змішуватимуть США поняття Україна і Кучма. Якщо ці поняття розділятимуть, цей процес піде тільки на користь Україні. В іншому випадку, дії США спричинять якщо не знищення опозиції, то, принаймні, ускладнення її роботи. Тому що керівник країни може у будь-який момент стати в позу по відношенню до тих, хто на них давить. Практика свідчить, що кращий шлях для того, ▶

Хав'єр Солана просить не плутати Україну і Кучму. США надсилають до Києва інспектора

Координатор Європейського Союзу з питань зовнішньої політики та безпеки Хав'єр Солана заявляє, що ЄС "уважно вивчатиме" звинувачення України у продажу радарних систем Іракові.

"Це правда, що останніми тижнями було піднято кілька питань стосовно України, і ми маємо дуже уважно вивчити ці питання. Однак ми повинні чітко розрізнити між проблемою українського керівництва та Україною як такою. Україна є засадничою для стабільності Європи і ми не можемо закривати очі на це", - водночас сказав Солана.

Він заявив, що стосунки Євросоюзу з Україною залишають важливим стратегічним пріоритетом.

Кореспондент Бі-Бі-Сі у Брюсселі каже, що Європа обережніше ніж Сполучені Штати розглядає звинувачення президента Кучми у тому, що той дав згоду на продаж військових радарів Іракові.

Сполучені Штати призупинили виділення допомоги в розмірі 54 мільйонів доларів Україні, доки не буде вивчено питання, чи справді Україна постачала зброю Іракові.

Проте Євросоюз наразі не має намірів призупинити виділення 75-ти мільйонів доларів допомоги Україні, що має надійти до кінця цього року.

Тим часом Сполучені Штати заявили, що надсилають до Києва свого офіційного представника, щоб обговорити пропозиції України щодо проведення ретельного розслідування звинувачень у продажу українських систем раннього попередження "Кольчуга" до Іраку.

ситуації, коли, між іншим, Мельниченко в Україні звинувачено в державному злочині, і коли рішення Держдепартаменту збігаються з внутрішньополітичним напруженням в Україні. Тим не менш, Вашингтон переконує, що в даному випадку йдеться саме про пріоритетність проблем міжнародної безпеки у зв'язку із

загрозою, яку становить режим Саддама Хусейна. «Я як представник Президента США і Державного секретаря США можу сказати, що Сполучені Штати не стають на бік жодної політичної сили. Ніхто не має наміру змішувати ситуацію навколо Іраку з внутрішніми проблемами України», — каже посол Паскуаль. Це, за його словами, не повинно бути фактором

у розвитку внутрішньої ситуації в Україні, хоча, на жаль, завжди будуть сили, які побажають цим скористатися. Добре відомо, що саме розлютило Вашингтон: під час візиту Генерального секретаря НАТО Джорджа Робертсона Київ обіцяв провести ретельне розслідування ситуації навколо можливого продажу «Кольчуги» до Іраку і зробити доповідь про результати розслідування доступною для публіки. Цього не зроблено. До того ж, голова СБУ Радченко в інтерв'ю «Файненшл Таймс» повідомив, що «Малев дійсно за тиждень до загибелі пропонував поставити «Кольчугу» до Іраку через іорданського посередника». Цю оборудку було заборонено.

Як конструктивний сигнал, у Вашингтоні сприйняли те, що Адміністрація Президента України відразу ж заявила про бажання співробітничати із зовнішніми чинниками, у тому числі й зі Сполученими Штатами, у розслідуванні цієї ситуації. Тепер Вашингтон, зокрема, очікує від МЗС України оприлюднення повного списку всіх, хто відвідував Ірак, — у тому числі представників бізнесу, депутатів Верховної Ради, членів уряду. Про можливі наслідки. Зараз про них ніхто не каже, як ніхто й не підтверджує загального скорочення обсягів американської допомоги Україні.

З одного боку, зрозуміло, що історія з «Кольчугами» і записами від Мельниченко в черговий раз боляче вдарить по іміджу не стільки навіть української влади, скільки України в цілому. Посол Паскуаль вважає неминучим те, що якщо лідер держави дійсно розглядав можливість поставки системи «Кольчуга» до Іраку, то це

Коментарі Коментарі Коментарі Коментарі

щоб будь-якому диктатору залишитися правити довечно, — посваритися зі США. Тоді країна стає концтабором. Тому для України сьогодні проблема не в самих «Кольчугах», хоч це, безумовно, цікавить американців, а в тому, щоб дії Білого дому відповідали юридичним нормам, як внутрішнього українського права, так і міжнародного права. В ідеалі ця справа, як і інші, повинна стати предметом розгляду юридичних і судових інстанцій. Нещодавно створили таку структуру як Міжнародний кримінальний суд, є міжнародний суд у Гаазі — це якраз у їхній компетенції. Залежно від дій США з цієї ситуації є два варіанти виходу. Якщо будуть санкції проти Кучми, це тільки

сприятиме розвитку демократії в Україні — це, безумовно, закінчиться крахом режиму. Якщо ж будуть санкції на зразок санкцій проти Іраку або Югославії, то це нічого доброго Україні не принесе.

Валерій АЛЬОШИН, народний депутат, фракція «Наша Україна»:

— Поки що немає офіційного підтвердження такої заяви від США, та я знаю, що відповідні слухання відбувалися в Конгресі. Думаю, санкції відносно України можуть насамперед стосуватися проектів технічної допомоги. Зокрема це

може негативно позначитися на темпах законодавчого забезпечення економічних реформ в Україні. Щодо впливу такого кроку зі сторони США на здатність України вирішити проблему великого боргового навантаження, що постане перед нею наступного року, заява про скорочення програм технічної допомоги і проблема розрахунків з боргів — це питання, які лежать у різних площинах, оскільки Україна розраховується із зовнішніми боргами не за рахунок допомоги, яку надають США чи інші країни.

За матеріалами кореспондентів «Дня» та інтернет-видання for-ua.com

**Перегляд політики
Сполучених Штатів
стосовно України має на
меті, по-перше, дати
чіткий сигнал іншим
країнам, який би їх
стримував від спроб
торгівлі зброєю з Іраком,
і по-друге, — визначення
того, яким саме чином
можна зберегти
взаємодію між
Сполученими Штатами
і Україною з метою
підтримки в Україні
демократичних і
ринкових реформ.**

матиме вплив на сприйняття України іншими світовими лідерами. З другого боку, як сказав посол Паскуаль, Україна є запрошеною на Празький саміт НАТО, і для змін цього рішення потрібно, щоб його розглянули всі 19 країн-членів Альянсу. Це питання сьогодні на порядку денному не стоїть. Посол заперечує, що коли-небудь говорив про те, що Україна в Празькому саміті не братиме участь, і також сподівається, що заплановані візити до Сполучених Штатів віцепрем'єра Василя Рогового, міністра оборони Володимира Шкідченка, Генерального прокурора Святослава Пискуна пройдуть успішно. Україну, схоже, в даному випадку просто обрано як показовий приклад — щоб іншим не кортіло. Не тільки у Сполучених Штатах були підстави бути незадоволеними політикою Президента Кучми; неможливо сказати, щоб Київ з честю для себе пройшов випробування «справою Гонгадзе» і «касетним скандалом-1». У складній ситуації опинилася насправді не лише українська влада, якій до міжнародної ізоляції вже не звикати. Не найкращим чином виглядає і українська опозиція. Проблем надто багато, і питань навколо і чергового витка «касетного скандалу», і політичного моменту більше, ніж можна отримати чітких і ясних відповідей. Це визнають і американці. Перегляд американської політики може тривати недовго. Це означає, що насправді висновки вже зроблено і рішення вже прийнято. Тому головне тепер — все ж таки максимально спокійно розібратися. І бодай спробувати не вдаватися до антиамериканської, антизахідної та будь-якої іншої істерії.

Х

Українці хочуть нагайки

Всеволод Поліщук

57%!

Директор соціологічної служби Центру економічних і політичних досліджень імені Разумкова Андрій Биченко оприлюднив не надто втішні для прихильників демократії результати останнього соціологічного дослідження, яке проводилося Центром на предмет прихильності українців до тих чи інших методів управління державою.

Насамперед варто відзначити, що більшість українців не вважає тоталітаризм негативним явищем. Та й загалом, суто політичні проблеми наші співвітчизники відсувають для себе на другий план і воліють більше думати про власний матеріальний добробут. Адже 57% опитаних (2040 респондентів у всіх регіонах України) готові жити в тоталітарній державі, якщо вона забезпечуватиме їм високий рівень життя. При цьому тільки 14,8% респондентів готові терпіти більш низький рівень життя заради утвердження в країні ідеалів демократії.

Не надихає оптимізмом і той факт, що тільки 7,4% опитаних вважають себе господарями у своїй країні. Щоправда, у питальнику не було запитання, якщо не себе, то кого ви вважаєте господарями у країні. Натомість Биченко припустив, що в таких оцінках респонденти також керувалися головно матеріальною стороною життя. Не надто подивувало негативне ставлення громадян України до сплати податків. За даними опитування, 36,5% респондентів вважає, що "все одно всі ці кошти розкрадають чиновники", 34,6% відповіли, що "ці кошти відбираються владою". І тільки 5,9% опитаних упевнені, що гроші, сплачені як податки все одно до них повернуться. Справжніми патріотами виявилися аж 6,3% учасників опитування: вони при сплаті податків "відчувають себе частиною могутньої держави". Актуальними в контексті останніх подій в Україні виглядають питання щодо "суспільної активності".

Як з'ясували автори опитування, майже половина українців — 48,5% — не вірить, що активна суспільна діяльність може що-небудь змінити в Україні. Саме тому, на думку Биченка, тільки 4,7% всіх респондентів вважає себе залученими до суспільної діяльності. Серед тих, хто себе до таких не відносить, 53% "не має у цьому потреби", і з'явиться вона може "тільки при виникненні небезпеки для їх життя або життя їх родичів". При цьому суспільною активністю, за словами Биченка, українці вважають насамперед політичну активність, "вплив на владу".

КОМЕНТАР

Валерій Денисенко
професор кафедри політології ЛНУ ім. І. Я. Франка

Ситуація, яку показують результати цього опитування, є нормальним явищем для українського суспільства, зважаючи на характерну для нас традиційність мислення. Окрім того, існують різні форми демократії й тоталітаризму. Україна ще не знала демократії високого рівня. Тому цілком логічно, що наші громадяни надають перевагу перед патріархальною демократією, яка панує в нашій державі зараз, тоталітарному режиму. Він, принаймні, означав би хоч якусь визначеність, впорядкованість життя, бачення перспективи. До того ж, встановлення тоталітарного режиму не завжди має тільки негативні наслідки. Згадати хоча б Піночета, який витягнув Чилі з економічного болота.

Поступ

Українцям в Празі стане може трохи безпечніше

Чеська поліція заарештувала членів озброєної злочинної групи тзв. "Ужгородська бригада" з колишнього СРСР. Затримані, серед яких і шеф угруповання, підозрюються в ряді насильних злочинів і грабежів, здійснених на території Чехії протягом 6 років. У підозрюваних, крім предметів з обкрадених автомобілів, були виявлені коштовності і електроапаратура, викрадені в гуртожитках українських робітників, що були головними жертвами "Ужгородської бригади". За словами прес-секретаря празької поліції, затриманим загрожує від 5 до 12 років ув'язнення.

за інф. Високий Замок

Скнилівське летовище стало могилою

Мабуть всі світові масмедії прокоментували нещастя, яке сталося на Скнилівському летовищі в суботу 27 липня, коли під час авіашоу загинуло 77 осіб. Державна комісія з розслідування причин авіакатастрофи вважає основними її причинами помилки в пілотуванні й організації авіашоу. Міністерство оборони також провело службове розслідування причин катастрофи військового літака Су-27 у Львові і дійшло висновку, що основною її причиною стали помилки пілотів. Безглузда смерть майже сотні людей, дальші дві сотні покалічених. А скільки нещастя насправді ця трагедія принесла? Втрати не можна передати номерами. Потерпілим висновки розслідувань не потрібні.

Це трагічна історія тільки одної сім'ї:

Бог забирає найкращих. Але чому так рано?

Наталія БАЛЮК

Кажуть, чужого горя не буває. Неправда. Буває... Не для всіх, але буває. У день трагедії на Скнилівському летовищі я була за межами Львова, у Брюховичах. І раптом задзвонив мій мобільний. Дзвінок як дзвінок, але я вже знала про катастрофу літака і відчула страх

Нікого з моїх родичів там не було, тому я була спокійна, але цей дзвінок був якийсь особливий, тривожний... Дзвонила моя добра знайома, по її голосу я зрозуміла, що трапилась біда. Її чоловік і семирічна донечка пішли дивитись на це злочасне авіашоу і досі не повернулись. На годиннику стрілка добігла шостої вечора. Вона телефонувала у всі лікарні - ніде нема. Побігла на летовище, але її не пустили навіть на КПП. Залишалось чекати і молитися. Вона зателефонувала мені. Думала, може, я, як журналіст, маю хоч якусь додаткову інформацію. Я одразу ж поїхала до неї. Будемо шукати разом. По лікарнях, по... моргах. Мені страшно було це сказати вголос, страшно було про це навіть подумати

Але спочатку ми ще раз поїхали на летовище. Біля входу юрляться люди. Вони, як і моя знайома, не знають долі своїх рідних. Вони ще не до кінця усвідомлюють, що сталося, їхні очі якісь порожні, погляд блукаючий, розгублений. Їх не пускають на територію аеропорту, їм

ніхто нічого не пояснює, вони просто стоять біля входу і чекають... Нам вдалося пробитися на територію. Я підходжу до якогось військового у формі, у нього дві великі зірочки, значить, він старший офіцер. Я починаю пояснювати ситуацію, прошу, щоб нас пустили на територію, де потерпілі, може, серед них - наші... Він перші секунди ніби мене слухає, а потім розвертається і йде кудись в бік, ніби мене і не було поруч. Ідемо далі, за нами прорвалися й інші родичі, але дорогу перекривають якісь військові. Ми пояснюємо, просимо, благаємо, плачемо... Вони залишаються незворушними. Їм наказано мовчати, ніякої інформації, ніяких коментарів! Чому ніякої інформації, чому ми не можемо дізнатися про долі наших рідних?! Вони незворушні. Як можна бути у такій ситуації такими незворушними, неспівчутливими. Чужої біди не буває? Виявляється, буває... "Жіночки, нема чого тут стояти. Ідьте у лікарні, шукайте там", - і вони перелічують лікарні, куди відвезли поранених. Але ми вже телефонували всюди, наших там немає. Може, вони ще на полі, нам хоч подивитися, може, впізнаємо за одягом. Якийсь лейтенант втомленим голосом (ми його явно почали дратувати) каже, що на полі вже нікого немає, усі трупи і рештки тіл відвезли. Куди? Він не знає. Але ж хтось мусить знати! "Добре, хтось один ходімо зі мною до командира, може, він знає", - і цей молодий хлопчина показує на мене. Я іду з ним, мовчки, він не хоче говорити. Але все-таки кілька фраз з нього витягну. "Ви питаєте, хто винен? Багато хто винні, від генералів до пілота. Пілот не мав права залітати на територію, де були люди... Та

взагалі, кому ці шоу потрібні. Знаєте, скільки ми до цього шоу готувалися! І це при тому, коли в армії нічого немає... Що там говорити! Комусь захотілось похизуватися, ще одну зірочку заробити!". Нарешті якийсь диспетчер додзвонився кудись, і йому сказали, що трупи відвезли в морг на Пекарській.

Ми поїхали до моргу. Біля входу вже стояло кілька людей з заплаканими очима. Їх не пускали, і знову, як на летовищі, не давали жодних пояснень. Люди знову просили, їм відповідали, що є вказівка нічого не показувати і не коментувати. Чия вказівка? Мовчать як партизани. Тоді я, незважаючи на заборону, іду до начальника моргу. В кабінеті кілька чоловіків, я звертаюсь до всіх, щоб пустили подивитися, чи нема серед загиблих наших... Вони навідріз відмовляються і пропонують приходити завтра. Чому завтра? Невже цілу ніч ми маємо мучитися, страждати. "А якщо ви зараз побачите, вам стане легше?" - відповідає один з них. Чому від нас відмахуються, як від надокучливих мух? Я відчуваю, що починаю дратувати тих чоловіків. Один з них не витримує: "Ти хочеш це бачити, дуже хочеш, ну ідемо, ідемо, я тобі покажу, що там, але ти певна, що до того готова? Там місиво..." - і він тягне мене за рукав. Я не певна, що готова це бачити. "Можна я покличу до вас свою знайому, це її чоловік і дитина?". Схоже, один з них здається перед нашими благаннями. "У чому вони були вбрані і якого віку?" - питає він у моєї знайомої. Вона пояснює. Таких не було. Але привезли тільки 21 труп, а загинуло, за попередніми даними, понад

60. Він нам радить їхати по лікарнях, а ще дає номер телефону — 72-15-33, де має бути вся інформація. Я весь вечір періодично телефонувала за цим номером, він так і не відповів жодного разу. Потім по телебаченню передали ще три номери. Але і вони або мовчали, або були зайняті.

Ми їдемо по лікарнях, але ніде немає чоловіка сорока років і семирічної дівчинки. І ми знову повертаємося в морг. Поки нас не було, в морг приїхала ще одна машина з останками тіл. І ситуація повторюється, ми знову просимо подивитися... Нам відмовляють, кажуть, що тіла, чи радше фрагменти тіл треба розкласти, а тільки потім їх можна ідентифікувати. Нам пропонують їхати додому і повернутися сюди завтра. Але ми не здаємося, просимо подивитися хоч на одяг. Нарешті над нами змилювалися. Ні, таких немає. Але зараз має приїхати ще одна машина, яка привезе рештки тіл, те, що позбирали в останню чергу. Ми чекаємо. Поруч інші люди з фотографіями своїх родичів, які, ймовірно, вже мертві. Якось жінка показує нам фотографію, яку було зроблено за годину до трагедії. На ній кілька молодих людей у камуфляжній формі імітують рукопашний бій. Серед них білявенька дівчина років двадцяти. За кілька хвилин до трагедії вона зайшла у кабінку літака, в який вривався винищувач-вбивця...

До моргу під'їхала військова машина, завантажена рештками загиблих. Санітари довго радяться, як краще її розвантажувати, принесли закривавлені ноші. Надворі вже глибока ніч. Люди чекають, чекають найгіршого, але десь далеко, у глибині душі, сподіваються, що у цій машині немає їхніх родичів... Санітари починають розвантажувати... Я стараюся не дивитися, але очі мене не слухаються. Що це: чорні поліетиленові пакети, вони маленькі, там не поміститься тіло. А там і немає тіл. Хтось каже, що це ж привезли лише рештки: руки, ноги, тулуби... Пакети скидають на ноші, і вони час від часу розриваються, з них випадають шматки тіл. Це жах! І раптом моя знайома впізнає взуття і джинсики своєї дитини... Це неможливо описати словами. В це так не хочеться вірити, я не вірю, не може бути, вона помилилася. Ні, вона не помилилася. Сльози не допомагають. Біль якийсь тупий, тяжкий, він душить, прибиває. Яка несправедливість! Я давно знаю цю сім'ю, це дивовижно добрі, чуйні, порядні люди. Вони нікому не зробили зла, вони завжди переживали за інших, за своїх знайомих, за їхніх дітей. Кажуть, Бог найкращих людей забирає раніше. Але не так рано! Їм так було добре всім разом на цьому світі. **Х**

Віктор Ющенко: про полон багатовекторності...

"Україна довго перебувала в полоні багатовекторної політики, яка сформувала подвійні економічні стандарти, зокрема щодо НАТО і трансатлантичних зв'язків. Політична платформа в державі серйозно страждала на відсутність прозорості". На цьому наголосив на конференції правоцентристських партій у Празі лідер "Нашої України" Віктор Ющенко. Міжнародна конференція правоцентристських партій Центральної і Східної Європи відбувалася у Празі з 27 по 29 вересня. У ній взяли участь представники 18 країн, зокрема Болгарії, Естонії, Чехії, Угорщини, Польщі, Румунії, Росії, Білорусії, Бельгії. Віктор Ющенко взяв участь у роботі секції "Розширення НАТО і зміцнення трансатлантичних

зв'язків", "Розширення Євросоюзу та інтеграція нових країн до ЄС". Він зауважив, що "сьогодні Україна змінюється, і роблять це демократичні сили". Віктор Ющенко розповів учасникам конференції, що представляє найбільшу у Верховній Раді парламентську фракцію, концептуальними засадами якої є інтеграція в НАТО і Євросоюз. Він також зауважив, що бачить різницю між риторикою влади стосовно руху до Північноатлантичного альянсу і роботою, яку треба проводити щодня. "Ключова проблема України — необхідність внутрішніх політичних змін, демократизація системи української влади", - підкреслив Ющенко.

Високий Замок

Віктор Ющенко: Найлегший спосіб паралізувати парламент - не допустити формування демократичної більшості

Джерело: Прес-служба "Нашої України" "Україна довгі часи була заповідником лівих сил. Сьогодні - олігархічних", - виголосив Віктор Ющенко у своєму виступі на міжнародній конференції правоцентристських партій Східної та Центральної Європи, що проходила у Празі. За його словами, "українські демократи сьогодні переживають ренесанс", адже "вони мають найбільшу фракцію у парламенті і ніколи не були так близько до перемоги". Лідер "Нашої України" підкреслив, що на виборах-2002 комуністи набрали вдвічі менше голосів, ніж на попередніх. На думку Ющенка, цьому, зокрема, сприяла діяльність очолюваного ним реформаторського уряду, який досяг помітних успіхів у економіці та соціальній сфері, завдавши "удару по комуністичному міфу". Лідер "Нашої України" зазначив, що сили, які перемогли на парламентських виборах, поки не мають можливості "створити більшість і коаліційний уряд", вони "не представлені у виконавчій владі". На його думку, нехтування волевиявленням людей — "головна перешкода, що заважає проведенню економічних і соціальних реформ, євроінтеграційному курсу України". Ющенко визначив три моменти, які характеризують політичну ситуацію в державі. "По-перше, - зазначив він, - нинішня влада схильна до авторитаризму, для неї характерне неприйняття

демократичної системи. По-друге, український парламент не є центром політичного життя. По-третє, Президент має стояти понад владою, а він є керівником її виконавчої гілки". Лідер "Нашої України" вважає, що в державі відсутній демократичний розподіл виконавчої і законодавчої гілок влади, адже "формування виконавчої влади здійснює Президент, а не виборці". "Найлегший спосіб паралізувати парламент - не допускати формування демократичної більшості. "Наша Україна" прагне повернути політичний центр до Верховної Ради, повести за собою всіх, хто не боїться переслідувань, сформувати з ними більшість", - заявив народний депутат. "Якщо не буде цього, запроцює другий сценарій - дестрокові парламентські і президентські вибори", - підкреслив Віктор Ющенко.

www.razom.org.ua

Якби жив Пилип Орлик...

Якби жив Пилип Орлик, гетьман війська Запорозького, в незалежній Україні, то він зараз саме вийшов би з в'язниці за амністією і розпочав би реформування державного устрою. Тим паче, що прописані ним у Конституції 1710 року ідеї нині дуже популярні, і різні політичні табори намагаються перекроїти Основний Закон України саме за лекалами трьохсотлітньої давнини Пилип Орлик став гетьманом 5 квітня, як уже було сказано, 1710 року, і того ж дня проголосив так звану "Конституцію Пилипа Орлика". Для українців третього тисячоліття цей документ цікавий насамперед двома речами.

По-перше, гетьман раз і назавжди покінчив з козацькою корупцією. Державний скарб відділявся від гетьманського, на утримання гетьмана визначалися лише окремі землі та кошти. І ніхто вже не міг принести йому пакунок з акціями гуральні, чи ткацької мануфактури, аби "негодяї не розікрали".

По-друге. Визначальною рисою Орликової конституції було обмеження гетьманської влади на користь старшинської ради — своєрідного козацького парламенту, до якого мали увійти не лише генеральна старшина й полковники, а й представники Запорозжжя та полків — від кожного по одній "заслуженій" особі. У свою чергу полковників та сотників повинні були обирати демократично — вільними голосами козаків чи сотні.

Нагадаємо, цю

закладено не козацькою опозицією, а самим гетьманом. Якби Орлик щось подібне намагався провести у Конституції від 1996 року, то нажив би собі чимало політичних ворогів та проблем зі своїм бізнесом. Щонайменше він був би націоналізованим олігархом — членом Соцпартії, а щонайбільше — повторив би долю Бориса Фельдмана, лише з менш завидними результатами. 1996 року президентська команда обстоювала створення жорсткої президентської вертикалі, намагаючись обділити повноваженнями самоврядні інституції.

Нині Конституції вже 6 років, вона звелася на ніжки, і вже більшості українців зрозуміло, що саме було народжено червнею ніччю 1996 року. І що найдивніше: нині вже президентська команда та особисто Леонід Кучма пропонують провести аукціон небаченої щедрості та

гакою дорогою ціною зібрані президентські повноваження: записати у Конституції норму про виборність губернаторів народом, ерепідпорядкувати уряд парламентові і багато інших речей, котрі пропонувала опозиція 1996-го та конституціював Пилип Орлик 1710-го. Це означає, що Путіна в ровах не буде. Точніше протика Президентові підшукуватимуть, але від х шаровар йому ся хіба піонерські шорти,

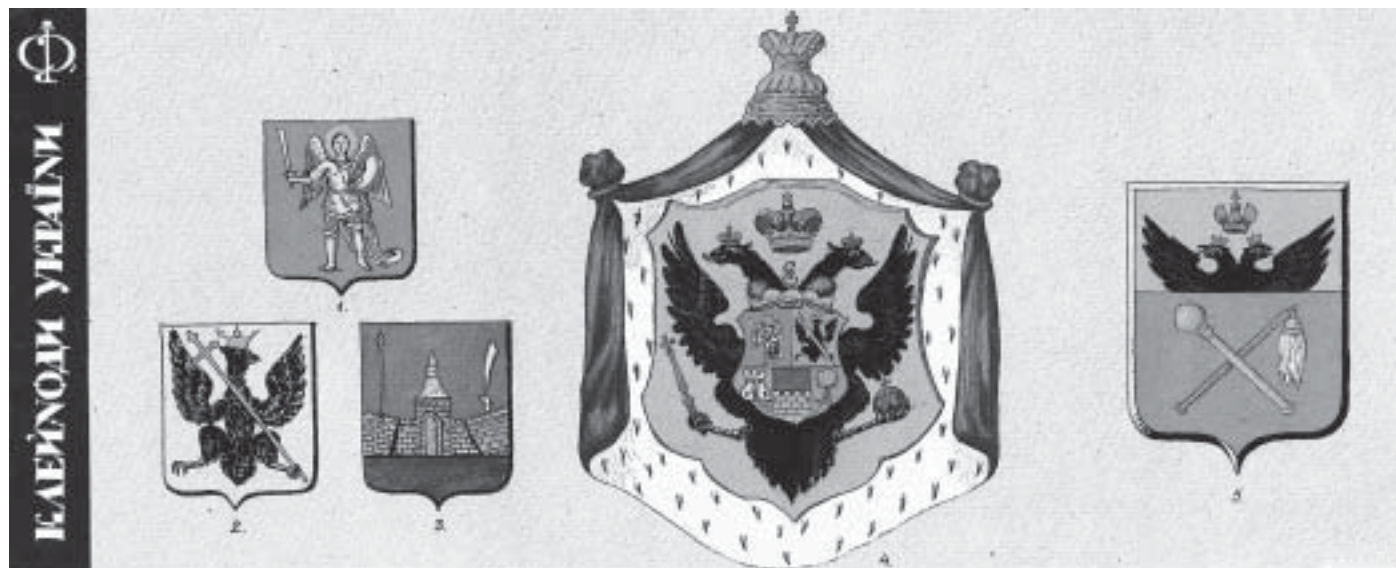
а за оптимального випадку і горн, аби дудіти у вільний від роботи час. Трон Леоніда Кучми його адепти намагаються розділити на декілька маленьких табуреток. ПіК уже писав для чого це робиться: аби зменшити ризик програшу у президентській кампанії 2004 року. Розділивши повноваження Леоніда Кучми між чотирма суб'єктами — безпосередньо наступником, спікером, прем'єром та народом, котрий обиратиме собі служників-губернаторів, — команда професійних оксамитових революціонерів планує тим самим, окрім іншого, й мирно розділити президентську управлінську спадщину: кому скіпетр, кому держава, а кому — металургійні ріки з вугільними берегами.

Певен, що опозиція з радістю підтримас цей локальний печерський дерибан. Але нині опозиціонери, мабуть, не прораховують, чим це може обернутися не тільки для антивладного табору, але й для країни в цілому. Бо нині держава живе не лише за умов тіньової економіки, але й тіньової політики, і призначення Віктора Медведчука цьому приклад. Офіційних повноважень у нового глави Адміністрації, як кіт наплакав: скріпки роздавати, розподіляти спецномерні та спецдачі, а також контролювати коридор під президентським кабінетом. Але реально Медведчук незабаром може перетворитися на другу особу в державі. А якщо ж враховувати деяку залежність Леоніда Кучми від менеджерської команди, що його обслуговує, то Медведчук має шанс перетворитися на такого собі "не першого, але й не другого".

скор. ПІК

ГЕРБИ НАМІСНИЦТВ, МАЛОРОСІЙСЬКОЇ КОЛЕГІЇ, УКРАЇНСЬКОГО ГУСАРСЬКОГО ПОЛКУ

Оскільки в Україні другої половини XVII — першої половини XVIII ст. був військово-адміністративний поділ на полки і сотні, символ козацтва "козак з мушкетом" — набув ознак "національного герба". Після скасування гетьманства 1764 року "козака" замінив герб новоствореної Малоросійської колегії: на золотому тлі чорний двоголовий орел та герб п'яťох давніх князівств (Київське — на блакитному тлі срібний ангел; Переяславське — на червоному тлі срібна башта; Стародубське — на червоному тлі зелений дуб; Сіверське — на червоному тлі золота стіна; Чернігівське — на блакитному тлі чорний орел). Коли 16 вересня 1781 року Лівобережну Україну було розділено

на три намісництва — Київське, Чернігівське та Новгород-Сіверське, кожне одержало свій герб. Герб Харківського намісництва від 1780 року виглядав так: на зеленому тлі золотий із сріблом жезл Меркурія (кадуцей) та золотий ріг достатку.

У російській армії з 1712 року існувала традиція зображати на знаменах герб "провінції або міста", ім'я яких носив полк. Коли було сформовано Український гусарський полк, створили спеціальний герб.

Герби Київського (1), Чернігівського (2) та Новгород-Сіверського (3) намісництв. Герби Малоросійської колегії (4) та Українського гусарського полку (5).

СИМВОЛИ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ВЕЛИКОМУ ГЕРБІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

24 липня 1882 року був затверджений великий герб Російської імперії з геральдичними символами всіх земель та підвладних територій. На ньому бачимо щит, де Київський герб ("Святий Архистратиг Михаїл у срібних шатах і озброєнні, з вогневим мечем і срібним щитом") було поєднано з гербами інших двох старовинних князівств — Володимирського і Новгородського. Є

там і щит з гербами "Князівств і областей Південно-Західних": Волині (на червоному тлі срібний хрест), Чернігова (на срібному тлі чорний орел у короні, із золотим хрестом).

Великий герб Російської імперії (2) та його елементи: "сполучені герби Великих князівств" (1), "щит сполучених гербів Князівств і Областей Південно-Західних" (3).

**Словачина: Ігніс та Карпати •
Україна: що запалює наші душі •
Генеральний секретар СКУ
в Україні • Президент СКУ
в Австралії • українсько-
австралійська громада • Угорщина:
„Цей відпочинок я ніколи не
забуду“**

С л о в а ч ч и н а

“Ігніс” – знову в Словачині...

Як часто пощастить людині виступати у філармонії?

„ Ми отримали велике задоволення від свого вечірнього успіху 28 червня перед публікою в Кошицях.

Нас запросили організатори фольклорного фестивалю м. Міжлабірці та хор “Карпати”. Від такого запрошення не відмовишся. Прекрасна публіка в амфітеатрі в Міжлабірцях, тисячі любителів народної музики, жива атмосфера, пісні й танці, справжня

життєва енергія під час трьох днів (28.6.-30.6.) фольклорного фестивалю. Пісні, які “Ігніс” виконував у сімдесяті роки минулого століття, лунали натовпом. Всі пам’ятають пісні “Колеса крутяться”, “Летить чорний орел”, “Як піду з Борова”. Українська та русинська народна музика на Східній Словачині живе!” – згадував свою поїздку Богдан Райчинець, член групи “Ігніс”.

ред.

У к р а ї н а

Що запалює наші душі

Про пісню не можна говорити спокійно, якщо вона схвилювала тебе своїм духом, своєю патетичністю, своєю неповторністю.

Усвідомлюючи природу народної пісенної творчості, як феноменального явища, ми замислюємось про духовний світ людини, що існує і творить, несе крізь віки свою пісню, збережену, доповнену, збагачену.

Враження від творчості гурту “Ігніс” було для мене таким сильним, що при кожному прослуховуванні важко було стримувати себе – нагорталися сльози.

Пісня зачарувала і полонила. Щось дуже рідне зігрівало душу і піднімало настрої. Кожна пісня мала свій взлет і свою дивну гармонію. Здавалось, що співає земля і ми чуємо її сильний голос. Дух предків, який живе в наших душах, відроджується в наших уявах і постає перед нами у вікових образах, що пройшли довгий шлях випробувань і дійшли до нас перевтіленими в пісню. Яка велика заслуга музикантів гурту “Ігніс”, які через мистецтво нагадали нам про це. Натхненню, талановито, з любов’ю створена кожна пісня. Розуміючи своє призначення і відповідальність - зберегти фольклор -

виконавці “Ігнісу” творять пісню, як сповідь, де постає перед нами цілий світ образів і подій, де перед нами минають століття і заглядають в наші душі негоспіваними піснями.

Пісні історичні, пісні ліричні, пісні-гімни представляє нам “Ігніс” у своєму компакт-диску “Вже журавлі прилетіли”. Запам’ятовуються та звучать у пам’яті пісні: “Чорна рілля”, “Шабелина”, “Летить чорний орел” та багато інших прекрасних пісень, що виконує цей талановитий гурт.

Ідуть пісні крізь історії час, ідуть випробуючи правду і красу, омиті кров’ю і сльозами, освячені вірою і любов’ю, ідуть, щоб допомогти людям жити, бути гідними, гордими, сильними і щасливими.

Благословенна була година народження гурту “Ігніс”. Велика подяка і шана організаторам і виконавцям цього творчого осередку, хай їм щастить на довгій ниві мистецтва і час славить їх.

Київ, 2002 р.

*Людмила Семкіна,
художник-живописець, модельєр-дизайнер,
Лауреат Шевченківської премії за створення колекції
сучасного вбрання за національними традиціями*

С л о в а ч ч и н а

“Карпати” в Кошиці

З нагоди нагородження хору премією міста Кошиці за довгорічну творчу мистецьку діяльність відбувся 28 серпня 2002 року урочистий концерт хору “Карпати” та його гостей.

Це велике свято зустрів хор у просторах філармонії міста Кошиці.

Концерт відкрив празький вокально-інструментальний гурт “Ігніс”. У другій частині виконала Романа Грицишина, молода пластунка з Кошиць, у супроводі оркестру “Musica Iuvenalis” (керівник Ігор Довгович), концерт для гобоя та оркестру Домажор від Й. Гайдана. Хор “Карпати”, разом із октетом Закарпатського народного хору з Ужгорода, виконав 12 пісень

зі свого репертуару, між ними були й: “Дай же, Боже, добрий час”, “Рече та стогне Дніпр широкий” чи “Сотвори, Господи”.

Хор “Карпати” розпочав свою діяльність у 1985 році. Під керівництвом Мгр. Левка Довговича, голови “Європейського Конгресу Українців”, репрезентував українську культуру у Словаччині, Польщі, в Угорщині, Україні, Чехії та в інших державах. Приємно зазначити, що мішаний хор знаходить і сьогодні свою публіку.

ред.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР СКУ ЗУСТРІВСЯ З ДЕРЖАВНИМИ УРЯДНИКАМИ В УКРАЇНІ

Під час свого перебування в Україні в серпні цього року Генеральний секретар Віктор Педенко зустрівся з Головою Верховної Ради України Володимиром Литвином, з Головою адміністрації Президента Віктором Медведчуком та заступником Прем'єр-міністра Володимиром Семиноженком. Пан Педенко підняв питання, які стосувалися недавно введеної програми Діаспора - 2005, визнання ООН-УПА, здавалося безвихідний стан закону про права діаспорних українців, контроверсійне відзначення 350 річниці Переяславської Ради та договору українсько-російської колаборації у підготовці підручників з історії. Урядові особи запевнили пана Педенка у підтримці та бажанні тісно співпрацювати з СКУ у даних питаннях. В додаток до всього пан Педенко інформував їх про плани СКУ відносно проведення наступного Конгресу в Києві і у цьому йому обіцяли допомогти.

ПРЕЗИДЕНТ СКУ ВІДВІДАВ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ В АВСТРАЛІЇ

16-28 серпня 2002 року Президент СКУ Аскольд Лозинський відвідав українські громади в Австралії. Дванадцятиденна поїздка включала міста Сідней, Брісбейн, Аделаїду, Перт, Мельбурн та Канберру. Крім зустрічей з громадою, на яких Президент підкреслив важливість встановлення світового зв'язку з українцями які проживають за межами України, відбулися зустрічі високого рівня з представниками австралійського уряду як на федеральному, так і на стейтовому (регіональному) рівнях; також був присутній на відзначенні 11 річниці Незалежності України. На зустрічах розглядалися два головні питання: недостатнє дипломатичне представництво Австралії в Україні та обмеження в імміграції.

за інф. СКУ

В Австралії 30,000 членів української громади

Було б несправедливо писати про Австралію та її українську громаду, не згадавши спочатку про її надзвичайну та унікальну природну красу. Більше того, потрібно підкреслити, що самі австралійці дуже гостинні люди з енергією до життя та почуттям здорового гумору. З її великою територією та відносно невеликою кількістю населення, Австралія — чудова земля з багатством всього, хоч здається, що вона ізольована від усього світу. Питання середовища та імміграції тут трактуються дуже серйозно, спеціально захищаючи цю райську атмосферу.

Хоч перші українські поселення в Австралії почалися ще 100 років тому, кістяк української громади є результатом імміграції після Другої світової війни. Громада нараховує 30,000 членів, предметом її гордощів є церкви, школи, громадські центри, фінансові інституції, періодичні видання і т.д. Тут є як Українська Католицька, так і Українська Православна Церкви. По суті, Австралія є континентальною країною і присутність українців можна бачити в кожному головному місті.

Австралія не бажає створювати торговельні стосунки з Україною

Два питання, здавалося, були головними в українсько-австралійській політиці. По-перше, у зв'язку з відходом старої генерації та неадекватною її заміною послідовниками, виникла нагальна потреба у додатковій імміграції. У той час, як свіжих новоприбулих приїхало біля шести тисяч, лише небагато з них стали частиною громади. Австралійські імміграційні закони, хоча й дозволили 117,000 іммігрантів в цілому за минулий рік, досить обережно ставляться до азіатської навали і таким чином не мають схильності сприяти імміграції зі східної Європи. Беручи до уваги цей фактор, українцям потрібно використовувати існуючі параметри, щоб одержати дозвіл на більшу імміграцію українців. По-друге, Австралія висловила свою нерішучість щодо східної Європи. Фактично, Австралія не відкрила жодної нової дипломатичної місії в країнах колишнього СРСР. Україна страждає в цьому відношенні й по сьогоднішній день не має дипломатичної місії Австралії в Україні. Існує певне зацікавлення в питаннях торгівлі, однак, головно, на індивідуальній основі. Уряд не має бажання створювати торговельні стосунки зі східною Європою а тим самим з Україною.

Обидва питання були обговорені під час візиту як з членами української громади, так і з представниками австралійського уряду на федеральному та стейтовому рівнях. Зустрічі високого рівня були проведені, але результати залишаються неясними. Поштовхом до дискусії було що австралійські стейти (регіони) шукають торговельних стосунків з Україною, з чого, вся Австралія могла б мати економічні користі. Крім того, як головний аргумент, щоб Австралія заакцептувала Україну і її нових емігрантів представлено зразкову трудову репутацію і лояльність української громади. На закінчення треба сказати, що українсько-австралійська громада, хоча далека й невелика, є зразком для інших з точки зору згуртованості та політичної зрілості та відзеркалює ідеї діяльність СКУ.

Австралія

Підкінець сепня відбувся Міжнародний український табір у Занці – Балатон

„Цей відпочинок я ніколи не забуду“

Цього літа я був у таборі відпочинку біля Балатону. Мені там дуже сподобалось. Першого дня у нас був вечір знайомств, де всі розповідали. Як їх звати, де вони живуть, скільки їм років та де вони вчать. У цьому таборі є танцювальний колектив "Веселка", в якому я танцював. Впродовж інших днів ми грали різні ігри, купалися і танцювали. Останнього дня був прощальний вечір, де було багато різних ігор та вручення призів. Цей відпочинок я ніколи не забуду.

Юрій Воронич

Мені дуже сподобалося в цьому таборі. Я познайомився з багатьма цікавими людьми, з українською молоддю, яка навчається тут і проживає, але вважає себе Українцем. Мені сподобався відпочинок, багата угорська історія, пов'язана з історією України. Цікаві пам'ятники, замки, архітектура, все це я побачив завдяки екскурсіям, які проводилися в цьому таборі. Я б хотів на наступний рік знову приїхати в цей табір

Роман Пастеляк

Я хочу подякувати пані Ярославі та її колегам за те, що вони не дають погаснути українській культурі і ще більше її піднімають на чужині (Угорщина). Мені дуже приємно усвідомлювати, що є такі люди, які відновлюють українські звичаї, обряди і рідну українську мову. Я надіюсь, що завдяки зусиллям пані Ярослави і її колег прийде такий час, що на українців будуть дивитись, як на національно свідому націю. Дай Боже вам досягнути того якнайскоріше і без перепон.

Мені дуже сподобалась організація відпочинку, а саме: проведення співбесіди стосовно української історії (п.Ярослава), проведення занять по вишиванню (п.Наталя), а також, хоча я не танцюю, але мені дуже сподобались заняття з танців (п.Іван). Це все дуже підтримує і не дає здатись на чужині тим, які стараються закріпити себе в цьому житті (українцям). Чесно кажучи, я приємно вражений чудовими успіхами українського товариства і нехай Бог береже Вас і допомагає у вашій святій справі.

*P.S. Надіюсь, що я можу допомогти Вам у вашій справі. Я хочу допомогати!
З великою повагою!*

Назар

В цьому таборі я вперше, і була приємно вражена, що українці Угорщини проводять такі заходи. Хоча щиро подякувати всім тим, хто був причетний до організації табору. Ви зробили колосальну роботу, і я думаю, що ніхто не залишився незадоволений. Кожен міг знайти собі заняття до душі: хто танцював, хто співав, а хто вишивав. Було дуже приємно тут, в Угорщині, поспілкуватися українською мовою, поспівати українських пісень. Також я познайомилась з танцювальним гуртом "Веселка", мені сподобалось танцювати з ними і я вирішила, що приєднаюсь до них. Дуже дякую п.Івану за все те терпіння, яке він проявляв на репетиціях, бо ми не завжди вели себе добре. За цей короткий час ми повністю вивчили цілий танець. Також хочу подякувати п.Наталі, яка провела заняття з вишивання. У перші, похмурі дні це було наше улюблене заняття. Ще раз хочу всім подякувати за все і за те, що мене запросили сюди. Щиро вам вдячна.

Івасюк Марта

XIII Конгрес СФУЖО

Світова федерація українських жіночих організацій повідомляє, що восьмий світовий конгрес СФУЖО проходить від 24 до 27 жовтня в місті Торонто, Канада.

Ближча інформація за: www.wfuwo.org

Тарас Бульба • Українська література в Інтернеті • Галицький сейм ХІХ століття • Молитва за гетьмана Мазепу • Легенди Химерного краю

Після 150 років виходить польською мовою

Тарас Бульба

Як це не парадоксально, але "Тарас Бульба" тривалий час був замовчуваням у Польщі твором. Перше видання повісті в польському перекладі з'явилося 1850 року, але воно було малотиражним і малознаним. Наступне побачило світ аж через 150 років!

З історії замовчувань

Нинішнє видання повісті, що з'явилося у добротному виконаному перекладі Александра Земного, доповнене вступом і примітками (того ж автора), а також ґрунтовною післямовою провідного польського історика Януша Тазбіра. Як видно, нашарування історичних непорозумінь та за давніх кривд вимагало докладних коментарів, які, щоправда, нерідко досить далеко відбігають від безпосереднього предмета, себто повісті, а стосуються історії її сприйняття у Польщі чи історії полемик суспільної думки довкола польського патріотизму і польсько-російсько-українських відносин. У будь-якому випадку, підлягає з'ясуванню делікатно-дражливе питання: чому повість, яка була визнана шедевром романтичної

літератури, у Польщі сприймали так категорично неприхильно. Ще в часи першодруку польські критики не сприйняли її, відмовляючи як у художній, так і в історичній вартості (Міхал Чайковський, наприклад, писав про це в листах до П.Куліша). Цікаво, що саме образ поляків і Польщі, який глибоко кривдив національно-патріотичні почуття, спонукав Генріка Сенкевича до написання знаменитої

третьої частини історичної трилогії — "Вогнем і мечем": великий польський романіст визнавав, що "Вогнем і мечем" трактує як поправку того образу козаччини, що його подав Гоголь у "Тарасі Бульбі". Тож чи варто дивуватися, що гоголівські шаржовані характеристики польської шляхти викликали у Сенкевича так само пересадно-гротескові образи запорожців? Принаймні історичний контекст пояснює ту особливу "нелюбов" до українців, яка часто вражає нас у Сенкевича.

Ще різкіших оцінок зазнала повість Миколи Гоголя на межі ХІХ-ХХ століть, що безпосередньо пов'язано з умовами переслідування польського руху в Російській імперії та зростанням національно-визвольних настроїв. Варто нагадати, що тоді

"Тарас Бульба" був хрестоматійним твором гімназійної освіти і, звісно, кожен освічений поляк мусив не лише читати його (певна річ, російською!), а й — згідно з імперською ідеологією — засуджувати зрадника Андрія Бульбенка з його романтично-пристрасним коханням до полячки-шляхтянки та переходом до табору польського війська (скорочений варіант твору входив також до числа обов'язкової лектури російського війська, що була покликана зміцнювати у солдатів патріотичний дух). Звідси — та особлива відраза, яку плекала щодо неї національно свідомо польська інтелігенція. Ціла хвиля протестів прокотилася серед польської громадськості у 1899 та 1909 роках, коли царат організував помпезні урочистості ювілейних річниць Миколи Гоголя. Відома річ — письменника вшановували тоді насамперед як автора патріотичного бестселера "Тарас Бульба", а не ідкої сатири "Мертвих душ".

Нелюбов до "Тараса Бульби" призвела до тривалого замовчування твору навіть у польських енциклопедіях та спеціальних виданнях з історії літератури! З іншого боку, протягом ХХ століття повість Гоголя здобуває усе більше визнання. "Брак польського перекладу "Тараса Бульби", — пише Ян Тазбір, — як і раніше, виразно контрастував з успіхом, який спіткав цю повість у Радянському Союзі, починаючи від тридцятих років". Надалі також слід брати до уваги й світовий успіх твору, як, наприклад, латиноамериканську оперу за його мотивами 1930-х років, французький (1936), французько-італійський (1961) та американський (1962) кінофільми тощо. Одне слово, повість зазнала численних мистецьких інтерпретацій, у які зазвичай переносився й негативний стереотип поляка. Поляків не міг не вражати спотворений образ їхньої національної історії, але, з іншого боку, треба було витримувати ритуалістику польсько-російської дружби та співпраці. Отож вони воліли мовчати і не згадувати всує дражливої теми.

Поступ - скор.

Українська література в Інтернеті

З-поміж спроб закарбувати, чи радше "заціфрувати" слід української літературної спадщини у віртуальному просторі Глобальної Павутини, варто виділити дві електронні збірки. Перша — Бібліотека української поезики (<http://poetry.uazone.net>). Проект Романа Косаренка та Юрія Мачухи уже встиг набути популярності та визнання серед шанувальників поезії.

До вдалих спроб розпочати розбудову електронного зібрання української літератури на серйозній фінансовій основі, безумовно, належить проект відомого літературознавця, професора

Торонтського Університету Максима Тарнавського (Див. Електронна бібліотека української літератури (ЕБУЛ) www.utoronto.ca/elul).

Зараз у бібліотеці можна знайти ранні романи Винниченка, твори Майка Йогансена, Валер'яна Підмогильного, Леоніда Скрипника, Гео Шкурупія та ін. По змозі відшукуються перші видання творів, що дозволяє читачам насолоджуватись автентичною мовою автора, не процідженою кризь сито правописних реформ та радянської цензури.

Поступ - скор.

Галицький сейм ХІХ століття

Ігор Чорновол: Українська фракція Галицького сейму. 1861-1901. Нарис з історії українського парламентаризму (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львів, 2002, 288 с.)

Досі в українській історіографії не було ґрунтового нарису депутатської діяльності українських послів Галицького сейму (т.зв. Руського клубу) від 1861 року (часу реформування представницького органу та введення в Австрійській імперії нового виборчого закону) і до Першої світової війни. Цю велетенську роботу здійснив знаний у Львові історик Ігор Чорновол, який не так давно видав велику дослідницьку працю, присвячену акції українсько-польського порозуміння в Східній Галичині — "нова ера" (1890 рік). Дане дослідження вражає не лише кількістю використаного архівного матеріалу, але й ретельним

ілюстративним матеріалом, а також поданням біографій та світлин українських послів зазначеного періоду. Зацікавлений читач знайде у книзі найрізноманітнішу інформацію про Сейм: статистику, ретрополітику, виборчі технології ХІХ ст., жарти і навіть поезію.

Поступ

Молитва за гетьмана Мазепу

“Фільм, який не зрозуміли”, “Відродження українського кіно може ускладнити російсько-українські відносини”, “Світ здригнув від Молитви” – такі заголовки супроводжували рецензії на новий український фільм Юрія Іллєнка “Молитва за гетьмана Мазепу”, який у вересні ц.р. зможуть побачити і глядачі в Україні.

Новий фільм відомого українського режисера, володаря призу Каннського фестивалю 1990 року, опинився у центрі запеклої дискусії. Але істерія тільки починається і “шкандаль” попереду — бо в Україні фільму ще не бачили...

У ньому подано 42 історичні персонажі, масовка в 15 тисяч осіб. Бюджет фільму — чотири мільйони доларів (2,8 млн. було виділено із держбюджету, решту надали спонсори із продюсерського центру “Родовід”) Долучитися до фінансування стрічки хотів і російський уряд, але проти цього категорично виступив моськовський мер Лужков. Він пообіцяв подарувати міністріві культури Росії примірник пушкінської “Полтави”..

У головній ролі — артист Богдан Ступка, колишній міністр культури України. Саме він під час перебування міністром домігся повноцінного фінансування проекту, переживши навіть звинувачення в тому, що витратив на зйомку стрічки левову частку бюджету “культурних” українських грошей. Ступка не відкинув цього звинувачення, а сказав, що відпущені державою на культуру копійки і краще було використати лише на один

“Я багато чого не приймаю у цьому фільмі, але я приймаю його як певну точку зору. Я не все зрозумів, але цей фільм - моноліт, і в ньому я відчув велику любов авторів до своєї батьківщини”.

Олександр Аскольдов, постановник знаменитого фільму “Комісар”

“Цей фільм сильно відрізняється від того, що можна зазвичай бачити в кіно. Але саме це і є його перевагою. Режисер намагається йти власним шляхом, керуючись виключно ідеями, які мають коріння в українській культурі, та особистими уявленнями. Я приєднуюся лише до тих критиків, які звертають увагу на те, що цей фільм є задовгим. Але відкидаю, наприклад, закиди, що “Молитва за гетьмана Мазепу” є антиросійською стрічкою. Навпаки, цей фільм спростовує всі принципи націоналізму. Мені задається, що після певних драматургічних змін стрічка “Молитва за гетьмана Мазепу” посяде належне місце в історії кіно. В Україні не кожен відразу зрозуміє цей фільм, тим більше зараз, коли публіка засліплена дешевою голівудською продукцією. Крім того, цей фільм розчарує тих, хто хотів би бачити Мазепу як ікону. Фільм Юрія Іллєнка є справжньою провокацією і залишиться такою, де б його не показували.”

Ганс-Йоахім Шлегель

повноцінний проект, ніж дробити його на кілька неповноцінних.

В Берліні було укладено домовленість із польським “Кредит-банком” про те, що поляки візмуться за дистрибуцію “Мазепи”. Але вони висловили побажання, щоб у фільмі були польські епізоди (біографія Мазепи дозволяє це зробити). Тому будуть ще дозніматися епізоди і фільм дещо зміниться.

“Молитва за гетьмана Мазепу” — перший український художній фільм, який відповідає світовим стандартам і знятий українськими кінорежисерами за 10 останніх років із часу фактичного розпаду студії імені Довженка. Глядач матиме нарешті можливість потішитись мистецтвом, хай шокуючим чи суперечливим, а не розрадою на кшталт “добре, що в нас хоч щось робиться”.

за інф. укр. прен

Легенди Химерного краю

українська рок антологія

“Українськими бувають не тільки вареники, гопак і писанки. Українським буває РОК” - таке гасло має Перша вітчизняна Антологія Українського Року під назвою “Легенди Химерного Краю” за авторства одного з наших найвідоміших музичних журналістів, Олександра Євтушенка.

Автор навмисно відмовився від терміну “енциклопедія”, а обмежився значно скромнішим “антологія”, бо у своїй праці не претендує на всеохопність. Крім того, “Легенди Химерного Краю” є справді першою вітчизняною спробою друкованим словом закарбувати те, що відбувалося в українському рок-русі починаючи з кінця 60-х і по сьогоднішній день включно. Вагомості “Легендам” надає той факт, що належать вони перу сучасника всіх вищезгаданих часових меж: міне ще який з десятків-два літ, і “дженерейшн пі” навіть описово не зможе пригадати “Братів Гадюкіних” чи “Кому Вниз”, що вже казати про “Енея”, “Кобзу”, “Квартиру 50” чи “Всяк Випадок”.

Книга-альбом складається з чотирьох розділів. У першому, “Рок української вдачі” автор розглядає перипетії розвитку вітчизняної рок-культури крізь призму музичного поступу шести міст: Харкова, Одеси, Львова, Івано-Франківська, Дніпропетровська, Києва. Дані міста взяті і є знаковими з тієї причини, що вони представляють зовсім різні регіони України, а головне — в них існує те, що називається “школа”, свій стильовий почерк, котрі й донині задають тон в укр-році. Другий розділ, “Портрети в інтер’єрі” докладніше розповідає про власне рок-легенди — гуртами “Березень” і “Друге Дихання” починаючи та “Мотор’роллою” з “Есперанцою завершуючи”: всього 42 команди. У третій частині розповідь ведеться про фестивалні зрушення в Україні.

“Червона Рута”, “Вернісаж: Нова українська хвиля”, “Альтернатива”, “Рок-Екзистенція”, “Перлини Сезону”, “Майбутнє України” — так, це далеко не повний перелік фестивалів з погляду дня нинішнього, але тут йдеться саме про витoki, про ті дії, котрі мали за мету не так шоу і бізнес, як створення реальної мистецької вартості і заклали підвалини вітчизняних інституцій масових видовищ. Сьогоднішній підліток достеменно знає, що і як було на Вудстоці в 1969 році, проте не зможе зрозуміти і пояснити, чому, приміром, перша “Червона Рута” 1989-го була швидше політичним вчинком, а не просто велелюдним концертом на Чернівецькому стадіоні, на кшталт теперішніх щотижневих розваг на Майдані Незалежності у столиці. Завершує Першу Антологію Українського Року, як і належить, опис сучасного стану справ на далеко ще не розораній ниві вітчизняного року. Цей розділ так і називається: “Нова генерація”.

“Легенди Химерного Краю” будуть мати у тверду обкладинку, обсяг біля 250 сторінок, зо три сотні раніше “засвічених” і зовсім рідкісних світлин, а також 16 кольорових міні-постерів. Коштуватиме книга-альбом досить демократичних 15 гривень, а видає подібний виховний музопис видавництво “Орфей”. Появу “Легенд Химерного Краю” на крамничних полицях слід очікувати у вересні-жовтні.

Поет зі щирим серцем

Прощання з товаришем

Не стало нашого колеги, товариша, доброї людини, **Мгр. Мілана Куречка**. Відійшов він 18 липня цього року у Вічність.

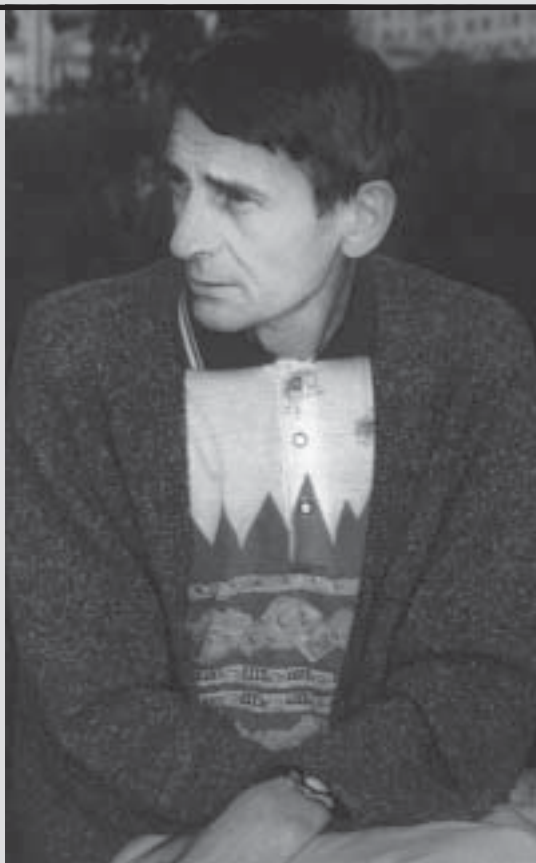
Похорон відбувся 25 липня у присутності сім'ї та найближчих друзів. Прощальне слово виголосив Мгр. Володимир Шутяк, член УІЧР, довголітній товариш сім'ї Куречків. Від Управи УІЧР попрощався з Покійним Віктор Райчинець.

Мілан Куречко народився у 1948 році на Східній Словаччині. Уже під час студій на Філософському факультеті КУ у Празі, на відділу україністики, починають поступово друкуватися його вірші в українських журналах: "Дукля", "Нове життя" (Словаччина). Після довгої перерви, повертається поет до своїх віршів, знову друкується в "Порогах", "Дуклі", готується видати свою збірку поезій, але ж час уже надійшов... "Празькі мініатюри", під такою назвою готувався автор видати збірку філософської та інтимної лірики, залишилися недокінченими.

Мілан Куречко був членом редколегії нашого часопису "Пороги", допомагав своїми знаннями та розвагою Управі УІЧР у щоденній роботі.

Рік тому, в листопаді, прощаючись з Мгр. Лідією Райчинець, надіявся Мілан Куречко на те, що допоможе своїм близьким українцям продовжувати роботу Лідії. Так не сталось, життя й робота закінчились. Не стало нашого колеги, товариша, доброї людини. За всіх, хто сумує за Тобою, друже, прощаємось!
Вічна Тобі Пам'ять!

Управа УІЧР

Не любив Мілан великих слів, ні показних жестів. Скромним і товариським ми Його спізнали, коли в 1965 році прибув зі східнословачької Міролі до Праги, де поступив на відділ україністики при ФФУК. Таким він і залишився, хоча в Нього було багато причин сприймати життя песимістично. Він завжди ділився з нами добрими вістками, сум переховував у собі. Після Його відходу у Вічність було в шухляді знайдено вірші, що розкривають нам делікатну, чутливу душу автора. Мілан не знайшов сміливості прочитати вголос ці вірші. Скромність Йому не дозволила...

Кожне прощання болюче -, зокрема, прощання з доброю людиною.
Вічна Тобі Пам'ять, Мілане.

Мгр. Володимир Шутяк, член УІЧР

Із жалем повідомляємо про відхід у Вічність пана **Андрія Шандора**, члена УІЧР, читача часопису "Пороги". Він відійшов на 81 році свого життя.

Вічна Йому Пам'ят ь!

Надійшла до нас сумна вістка про смерть **Михайла Лакатоша**, члена УІЧР, передплатника часопису "Пороги". Він відійшов у Вічність 6 серпня ц.р.

Вічна Йому Пам'ять!

NOMED CZ

S. R. O.

ОПТОВА ТОРГІВЛЯ ПАПЕРОМ

пропонує

Для друкарень:

- поліграфічний папір
- самокопіювальний папір
- папір для етикеток

Для канцелярій:

- папір для ксероксів та факсів
- папір для комп'ютерів
- конверти

та інший асортимент

Malá Štěpánská 3
120 00 Praha 2
tel.: +420 2 24 91 55 82
tel: +420 2 24 91 55 54

Novoměstská 8
527 01 Chrudim 2
tel.: +420 469 62 08 95
tel./fax: +420 469 62 23 51

e-mail: nomedcz@volny.cz

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ ВЕЛИКИЙ

11 річниця
Незалежності
України